

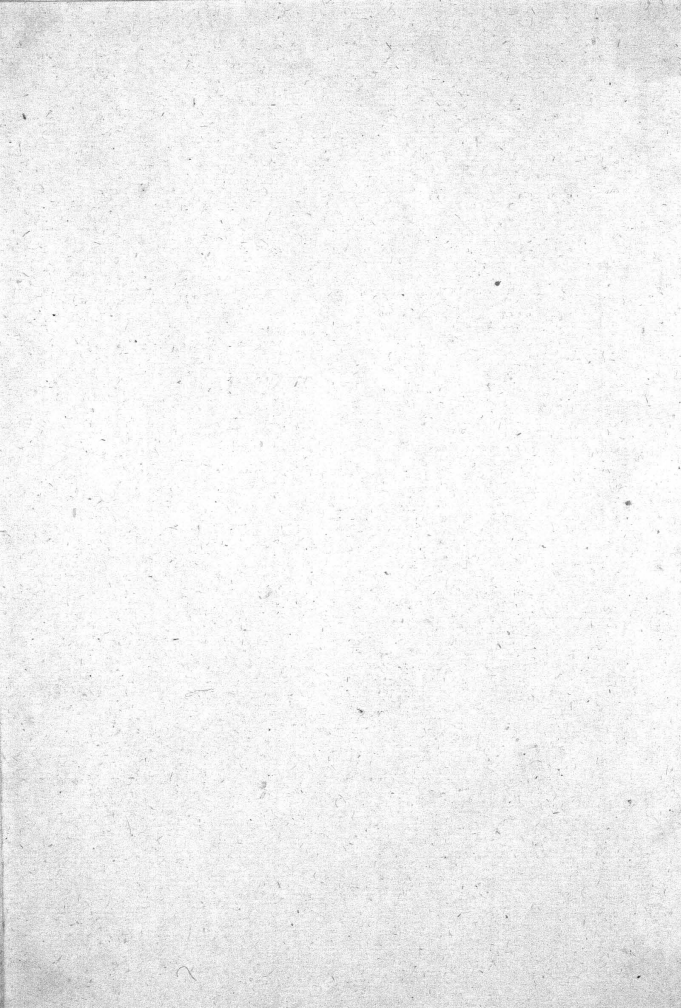
Оссолінські колекції.

CD – диск виконано в рамках угоди укладеної з квітня 2005 р. між Львівською науковою бібліотекою НАН України у Львові і Національним Закладом ім. Оссолінських у Вроцлаві.

386.II. Commentaria de
legatione Petropolitana a
Ioanne Andrea
Archettio...S. zapis.86

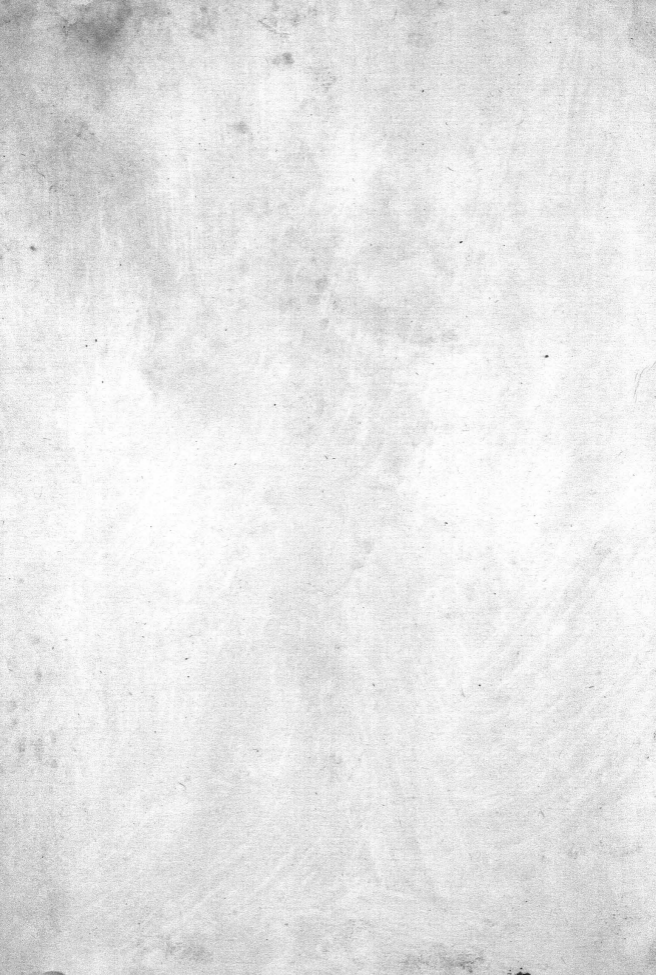
N^o Anno. 386.

Commentaria
De
Legatione Petropolitana
Joanne Andrea
Archiepiscopo
Archiepiscopo tum Calcedonensi
postea S. R. E. Cardinali administrata

Commentaria
De Legatione Petropolitana

De Legatione Petropolitana, quam Pius Sextus Pontifex maximus Archetlio mandavit, quid debeam exponere, vix mihi est antea quibus de causis suscipienda ea fuerit explicare. Nam id primum necesse est, ut quae in ea gesta sunt, lucide adpareant: tum vero si qua res Forte nova incidit, atque magna, communiter omnes partulant, epus ut modo existit, sed initia quoque demonstrantur: multa denique proferimus, quae sunt certe historia digna: jam sic itaque nascetur exordium.

Vancij ante annis, quae gentes Russorum Imperio continebantur eae a Catholica Religione omnes abhorrebant. Nam Russi quidem veteres, quos Moschos appellabamus, Schismate fuerunt Graecorum semper implicati; quae vero Provinciae Sveciae ademptae Petro I sub suam redegit potestatem, illas Lutheranorum error dudum obtinebat. Complures tamen ex diversis Europae Catholicae partibus in Russiam convenerant, eo adducti, sive arcessiti spe amplissimorum praemiorum, in praesertim, qui mercatores, quique rei militari, quique musici, quique etiam ceteris artibus operam darent. Qui fere aut Moscae commorabantur celebri Urbe, et copiosa, ac totius Russiae principe, aut Petropoli, ubi domicilium Imperii Petro I. posuit aut Puge, aut Astrakani. Coram quoque permulti in Ukraina repenebantur ea, quae Moschorum est Mancuspata. Illi praeterea opificum coloniae quae haud pridem ex Germania sunt de-

Luce

duces ^{Ucrainorum} Seraxatorum, et Amiburgum, magnam partem ex Catho-
licis constabant.

Hi omnes ut in aucta Religione fide permanerent, et ut ejus sa-
cra colere, ac legibus erudiri pergerent, curandum sibi iusserat
Congregatio Propagande Fidei. Ejus rei causa Astrakanum
quidem, et Mosuam, atque in Ucrainam Sacerdotes identidem
mittebat ex Cappuccinorum Ordine delectos; ad alia vero que
commemoravimus loca, ex Preformatorum Ordine Divi Francis-
ci. Hi sane Catholici in privata sedes convocabant: ibi Deo
supplicabatur, ibi hortationes habebantur, ibi sacrificia fiebant.
Atque in singulis quibusque regionibus unus aliquis ceteris
præerat, is, cui Cardinales Fidei propagande eum honorem
detulissent, quamquam universos iidem Cardinales curæ,
et auctoritati commendabant Nuntii Pontificis Maximi,
qui apud Poloniz Regem esset.

Hæc quum ita se haberent, ecce tibi Catholici in Russia a
suis Sacerdotibus desistere: Sacerdotes ipsi mutuo sibi ob-
strectare, jamque eorum odia erumpere, et in Vulgus emanare;
adeo ut ne qui motus fierent venita Catharina II: pene quem
summa ^{erat} Imperii Russicæ, legem tulit; uti Catholici cujuscunque
Provisionis, ipsi suffragii adlegerent, qui ceteris præstare sacerdo-
tibus, eorumque magisterio fungi deberet, isque Parochus nomi-
naretur: eadem quoque lege numerum Sacerdotum finivit, quæ
præter nemo alius tute mitti nobis liceret.

Subsequentum est tempus illud, quo Poloniz partiendum Regnum
fuit, quod non aliter finitimorum, aut cupiditas expleri, ac
concordia inter ipsos stare posset. Itaque eam Russi partem
sibi vindicarunt, cui statim Russicæ albe indidit nomen.

Viteplachi nimirum

Vitepschi nimirum, et Moilowiz Palatinatus, ac magna ex parte
Polocię: tum Pexianghi agrum, partemque etiam ^{Orsa} ~~Orsa~~; Livoniam
denique Poloniam. Quam regionem Catholici plerumque omnes
involunt; quorum alii Romanorum, alii ^{cum Romanis Catholicis sunt uniti} ~~Polonum~~ ritum
et instituta in saecris obeundis sequuntur.

Ab e nullus quidem in Prussiam albam transierat Pontifex,
qui hominibus praesidet, qui sunt ex nostra disciplina. Hi
enim nonnulli Vilsnensis Episcopi potestate continebantur;
nonnulli vero Livoniensis, reliqui Smolecensis. At suus non
deerat Pontifex, qui in ipsa alba Prussia domicilium habe-
ret, Catholicis Praeceptorum cultoribus: Archiepiscopus scilicet
Polocię, cui divus etiam sit census. Huic auxilio aderat
Archiepiscopus Smolecensis, qui et ipse in alba Prussia
degebat in Abbatia Onuphriensi; quippe qui sua carere
Provincia cogebatur. Quum enim media Superioriestate
Smolecium Prussi a Polonia recepissent, pulso inde Archie-
piscopo, qui Nobilium esset conjunctus, Schismaticum ibi
alium constituerunt. Rex autem Polonię, a quo humani-
ter ille acceptus Abbatiam Onuphriensem impetret, nam-
quam postea molestus ei cui Abbatiam illum diceret, Archie-
piscopatum quoque dicere Smolecensem, ut re sua jura obji-
jicere videretur. Erant Decanatus praeterea in Prussia alba
duo, quos ad ditionem Archiepiscopi Catholici Livoniensis, totiusque
ut apud nos adpellatur Prussiae Metropolitanus, pertinentes
Archiepiscopus pariter Smolecensis, ejus nomine gubernabat.
Catharina vero II^a ejus regionis potita, Archiepiscopus unius
Polocię, nec praeterea casuquam rationem habuit, eidemque
ut subessent Catholici Praeceptorum partium universi edicto sta-
tuit XVIII. Kalend. Octob. ann. 1732, quo etiam brevi futurum
adfirmavit

adfirmavit, ut Episcopus alter ceteris Catholicis proficeretur, qui
Sacrum a nobis ritibus, et ceremoniis accepisset. Quae in ex-
 pectatione quum essemus, ecce tibi Stanislaus Siestrzencewicz
 us, qui Vilnae in principem Canonicorum Collegium fuisset
 cooptatus, ac paulo etiam ante Episcopus Malhensis creatus,
 quo Vilnensi nempe Episcopo in provincia administranda ad-
 jutor esset, ij inquam, Petropolim mittitur. causa mittea-
 di fuit, quod Vilnae Episcopus, et Canonici bona, quae in
 Prussia alba possiderent, permolesto ferebant fuisse publi-
 cata, quod sacramentum ipsi dare Catharinae II. neglexis-
 sent, eaque sibi reddi expostulabant.

Siestrzencewicz quum calliditate, et celeritate ingenii pre-
 staret, epetque perditus, ac singulis fere omnibus, qui
 rum sit in Europa usus, appime eruditus, Italica, Lati-
 na, Gallica, Anglica, Germanica, Polona, Prussia, magnam
 a Catharina II. ejusque Consiliarij, et administris gra-
 tiam inivit, atque hunc inde cepit fructum, quod om-
 nium Catholicorum nostra imbutorum disciplina, non
 eorum modo, qui in Alba Prussia, sed reliquorum
 etiam, qui in totius Imperii finibus versarentur, cura ei ab
 illis est permissa: idque factum proximo anno MDCCCLXXIII,
 datij ea de re. literis a Catharina II. ad Prussiae Abbe Praefectum).
 Quod ubi Parampny respicit, qui modo Cardinalium Collegii
 est hunc, ac decus, tum vero Nuntium Apostolicum Post-
 vie agebat, vehementer obliuit: quod nec Siestrzencewicz nosceret
 licere in aliorum Episcoporum provincias invadere imperate-
 ria auctoritate, irritumque futurum, si quid in illis geisip-
 set, contra videret cum potentissima Imperatrice divina
 cationem

esse, eademque aliens Religionis, que de sententia non pateretur
se deduci, cui quidquid collibuerit, id vellet apud omnes sanctum.

Ad demum consilii Parampius cepit Episcopos Vihensium, Sio-
num, ac Inoleconsium, quorum sub ditione esse diximus Catholi-
cos Prusie, Abbe nosrii Urantij instituti, cohortatus ille est =
Nestorenecivico ut ne gravarentur suas quisque partes ea
in provincia demandate: eorum ille, ita nomine sacri in ea,
ac Religionis precepit: id quod iis facile persuasit.

Ipse Parampius preterea Nestorenecivico eidem alio con-
cepit reliquos Catholicos in Prusici Imperii finibus disper-
sos, quarum ad se cura pertinere, vicaria uti iis potestate
moderaretur.

Quibus rebus ita compositis, Parampio Roma adferuntur
Lithere, eodemque fasciculo subscriptum ad Nestorenecivico
Clementij XIV. qui summum Pontificatum ea tem-
pestate gerebat. Postquam enim renunciatum ille fuit,
quo in discrimine Catholici versarentur Prusie ab hujus
Pastoribus abstracti, Nestorenecivico, contra Divinas leges,
ac majorum nostrorum Scita epi imposto, hanc unam iram
esse eorum expediende salutis existimavit, si tantisper
temporibus, ac necessitati cederet, justamque ipse interna
potestatem ad Nestorenecivico deferret, quam nullis
sane imperatorij decretis obtinere ille quivisset.

Sed Parampius e re nostra publica duxit rescriptum illud
Nestorenecivico minime reddere: itaque colavit. Satis enim
jam Catholicis Prusie laborantibus subventum ea ratio-
ne fuerat, quam paulo ante exposuimus: permagni
autem

autem intererat. Neque excuriam cupidum impenni in officio
continere: Valde Parampius metuebat, ne brevi illo accepto
insoleresceret, Nantiq; Apostolici auctoritatem inciperet
asperrari, atque adeo longius, quam nos vellemus, progredi-
retur.

Interim Parampio Vindobonam profecto Archetius succedit,
Aprilis mense anni MDCCCLXXVI. qui statim nihil potius
habere cepit, quam ut Prusie Catholicos, quibuscumque
posset rebus adjuveret. Magnopere, si primum ad illorum
salutem pertinere iudicavit. Si plures, ~~et~~ presumerentur
Episcopi. Tante enim multitudo hominum, tam di-
versis dissualisq; locis Egre omnino ab uno ex latibus,
alteroque ex facie Episcopo contineri, ac regi posse vido-
batur. Vbi vero e vita Episcopus decesserit (quod debitum
naturę omnes dissolvere aliquando cogimur) nisi continuo
ei submitatur, a quo nam interea miseri illi homines ea
sacra peterent, quę solis carande Episcopos divinitus sint
tributa? Atqui valde metuendum Archetius intelli-
bat, ne interdum, atque adeo sepius Catholicorum con-
sulere orbitati nos prohiberent ii, penes quos in Prussia
sit república: genus fere hominum suspicax, divina
omnia, atque humana in suam ditionem redigere ca-
piens, eamque modo curam de Catholicis suscipiens,
quam sui Imperii dignitas, majestas, ac ratio videatur
sibi postulare; ceteram nostrę homini insensuam. Si
qua vero forte gramma Catholicorum Episcopus quem
fidei veni debuisset, eam deserat, magnamque sit po-
ssit.

viculum, ne illum perfidie Ducem Catholici sequantur,
quid magis necessarium in ultimis illis gentibus, quam
ut Episcopus alius e propinquo possit accurrere, ad pestem,
ac perniciem depellendam. Co sane consilio majores no-
seri, quod ex Cypriano colligitur, tam multos in cunctis
regionibus constituerunt Episcopos, ut si quod religioni
nostrae vulnus eorum aliquis imponeret, presto ad sanandum
essent ceteri.

Hec Archetius reputans, cognovit Sagramoshm Equi-
tem Hierosolimitanum, qui Petropoli aliquamdiu sub-
stitit, negotia uti quaedam sui Ordinis transigeret
cum inquam, Paramphi videlicet rogatu, et impulsu,
dedisse operam, hoc ipsum ut a Principibus Russis in-
petraret, cui Archetius omnibus modis studendum de-
creverat: ferociter tamen ab illis responsum, nollesse, nisi
duos Catholicorum Episcopos, alterum ex latina, ex
Graeca disciplina alterum, in sui Imperii finibus pati.

Haec tamen ea res animum Archetii minuit. In Sigis-
lennio scribere instituit, ac Inogor^{rus} Polocensi tum Ar-
chiepiscopo, ut quo in statu res Catholicorum essent certior
fieret, simul ut utrique, in difficillimis temporibus, impe-
ditisque rationibus, vel opera vel consilio saltem aliquod
adferret levamen.

Vestrenewicius omnino impugnat se in referendo, ac
diligentem praestitit. Ejus litterarum argumenta haec fere
erant. Primum omnium de illis est Sacerdotibus vehemen-
ter questus, quos vulgo Missionarios appellamus. ^{ter} _{his}

sui nullam rationem haberet, quo ipsi eumque collibitum
 fuerit, se inconsulto demigrare; sua imperata nosse facere;
 nec vero huius ille de rebus ex postulare unquam desistit.
 Archetius blande eum lenire, nihilque segniter agere, ut
 quos sacerdotes aliquos misissent Cardinales Fidei propa-
 gande, eo illi adirent, suoque fortiter manere Jungerentur:
 ubi tamen ejusmodi quiddam incidisset novi, de eo ut Sestr-
 zencwicz certior fieret curabat, atque ejus ille huma-
 nitate litherarum captus, quum se minime contemptum
 ac despectum videret (quod antea suspicabatur), sed
 contra perditilingenter observatum, nobiscum de communi
 utilitate consentiebat. Illud etiam sua Archetio indis-
 creta consequabatur, ut ne quis alius ceteris precepit sa-
 cerdotibus, nisi cui ex decreto ditorum Cardinalium
 is honor deberetur. Et si magni erat Archetio in dif-
 ficultatibus res, quod ab ea ratione discedi non posset,
 quam a Catharina II inductam demonstravimus diligendi
 Suffragij Catholicorum, cujusque regionis, aut loci, cui
 princeps, sacerdotes inter illorum deferende essent.
 Frequens Sestrzenwicio erat sermo, in suis lithenis, de
 Religionum familiarum hominibus: eorum sepe multos ga-
 viter queri de suorum moderatorum superbia, et cru-
 delitate, qui se immerentes supplicio adfecerint, atque
 in eo omnes exceperint humanitatis sinef. hoc incom-
 modum posse latius temperari, nisi quis in Russia fuerit, ad
 quem illi adeant, eorum qui causas cognoscat, ac quibus
 vel injuriam defendat, si qua fuerit illata, eosque
 consulatur, et juvet, ac si in suorum auctoritate ma-
 gistrosum

gistorum noluit esse, pro impio coerecet. Commemoravit;
 quaedam epistola, Sierzenewicij casum ex Dominicana fa-
 milia hominis, qui quum se opprimi a suis putaret, nec
 ad alium haberet receptum, tantum apud eum obdormi-
 et oracula calavit, ut ad Episcopum Mohiloviensem Schinaticum
 profugeret, ejus fidem, operumque imploraret. Qui sane
 minime defuit, quum ille Catholicæ Religionis palam Men-
 tium mittere haud dubitasset.

Quæ res animum Archetio commovit, veritasque est, ne
 illius exemplo impulsus alii plures, eodem se alligarent fe-
 lere: et si ille quidem resipuerit, Sierzenewicij opera,
 quem ut ejus perditæ salutis adlaboraret, Archetius hortat-
 us maxime fuerat. Nihil tamen secus malo, quod imper-
 deret, occurrendum esse Archetius statuit. Itaque per-
 gravibus ad Cardinales Fidei propagandæ lutherij
 Scriptis, in hæc illis Sententiam abduxit, ut Sierzenewicij
 curam aliquam delictularum quoque Familiarum de-
 mandarent, Facultatem nimirum exercendi ordinariam
 in eas jurisdictionem: hijs enim verbis Cardinales de-
 creverunt, ac Pius VI. Pontifex maximus jussit. Atque
 eam illi potestatem triennio finiverunt, quod Archetius
 suaderat, tum ut amplissimis Patribus, quorum consilio,
 et sapientia rei Christianæ publicæ partem maxima
 continetur, Sierzenewicij esset addictus, strictusque
 magis, tum ut qualem se is interea prestitisset in illa
 gerenda

gerenda potestate, conjectura inde fieret in pauperum.

At meretricale egregia aliquandiu ejus voluntas extitit in illa dignitatis, et imperii acceptione; sed proclarij principis haud reliqua consideravit. Quae res cujuscumque fuerit, exponam: controversias enim multas excitavit, in quibus magna certe opus fuit prudentia, et constantia.

De Jesuitis mentionem fecerat Viestorenvicius, suis in Epistolis, qui in Russia Alba adhuc manerent, nec vestis, nec vitae cultu mutato. Nam breve eorum dissolvende Societati conditum a Clemente XIV. Pontifice Maximo, ne presentibus illis promulgaretur voluit Catharina II.

Quis in ea lege, quae est pro Catholicis Albe Russiae lata VI. Id: Maj anni MDCC LXXIV, ubi Religiosorum familiis omnibus suum Catharina praesidium polliceretur, easdemque confirmat, suas ut vivendi rationes retineant, suis domibus, agris, fortunisque perfruantur, ne quae forte Jesuitas minime a se comprehendi suspicaretur, quos nimirum a Religiosorum familiarum numero Breve illud segregasset, eos nominatione appellat, atque Catholicorum Episcopum gravibus verbis admonet, ipsi ut diligenter custodire Javeat.

At Viestorenvicius pendere primum animi est visus, quo illos numero haberet: quod quum ex Archetio quaeisset, hic sine fuco, et ambagibus, aperte, atque adeo sepe negavit, secus agi cum illis oportere, ac cum reliquis secularibus Clericis, qui Episcoporum potestati

tastati omnino subessent. Quin paulo post a dubitare, se
 etiam Siestrencewicz ostendit, nam illos sibi liceret sa-
 cris initiare. Hanc vero rem Archetius quod explicata dif-
 ficilem judicasset, ad Pallavicinum Cardinalem Prin-
 cipem Pontificis Maximi admissum Revertit, a quo hec
 mandata Siestrencewicz exposuit: ea homines illos con-
 ditione sacris initiaret, ut certorum templorum essent
 cultui addicti, ac mancipati, quo omnes intelligerent, eos
 in Clericum modo secularem adscisci.

His litteris scriptis, de nova re a Siestrencewicz Archet-
 tii admonetur Cernicewicum Abbe Prusie Prefectum
 hominem summi ornamentis, honoris, ac fortune pre-
 ditum, magneque inter suos potentie, a se flagitare,
 Jesuitis det veniam, ut tirones in suam recipere socie-
 tatem possint, in quibus majorum nata morte extincto-
 rum haud unquam interiret virtus, nec juvenum
 civium desideraretur cura, et labor. Quid Archetius
 rescripserit, prolixum est judicare. Ac tam hercule
 vehementi usque est, ad illud consilium improbandum ac
 rejellendum, ut Siestrencewicz testimonio, Cernicewicz
 ipse, qui ejus fuisse auctor deterreret ab eo sit visus.

Atqui aliter multo, ac spes ostentabatur, res accidit.
 Nam ecce tibi, cunctis inopinanti bus litteris a Siestren-
 cewicz in vulgus editis adparent, quibus ille decernit,
 ut Jesuitis, qui apud se manerent, tirocinium operant,
 et quos velint, homines sibi adjungant. Idque a se
 factum jure esse, ac recte nobis probare conatur.

Clementem ait XIV., ac Pium deinde VI. Pontifices Ma-
ximos, utrimaque studio erga Catharina II. incessos sin-
gulari, Breve illud, Jesuitarum delendae Societati, nolui-
se in Russia persequi, facileque passos, nullam ibi epus
haberi rationem. Quamobrem illius Societatis reliquias,
ea in Regione, pristinum adhuc retinere statum, perin-
deque habendas, ac Religiosos Sodalas ceteros omnes, in
quos potestas Sibi, et iurisdicatio ordinaria fuerit a Ponti-
fice Maximo attributa, ut si e re Christiana publica
existimaret, novi etiam aliquid in illis constitueret.

Se itaque, quod videat, magno Civium incomodo, sa-
lutisque animorum de serimine, Jesuitarum apud
se multitudinem, mortalis quippe vitae conditione, at-
tenuari in dies magis, haec saetura ut sanctur, ad
illud Consilium capiendum deduci, motum ad id se
quoque esse Catharinae ipsius II. vocibus, ac literis, capis
tanta in homines illos benevolentia extaret, tantaque
ejus ratione conservandae cura. Nec se vero eo devenis-
se subito, ac temere, est re diligentissime considerata,
suorum etiam Canonorum Concilio habito, eorum-
que sententiarum exquisitis, tum denique post Hungarum
preces, ac vota, sacrificiaque peracta.

Magna Pii VI. sollicitudine fuit hoc nuntio adfectus.
Itaque Archetio imperat, ut Siestrence vicium graviter
objuret, eique persuadere nitatur, ut factum corri-
gat, illaque omnia praestet, quae ab eo Catholici mode-
stia Episcopi, ejusque in Pontificem Maximum pietas
afflagitet.

afflagitet. Ille celeriter imperata facit: atque ad Sigtzencewici-
 cum lithenij missis, eum temeritatis inconstantis, perfidie-
 que reprehendit. Quia de Clemente XIV., Pique VI. pronun-
 ciare sit ausus, utriusque in animo fuisse, ut Breve in
 Jesuitas omnes, ubique gentium forent, rogatum, ne ad
 illos ullo pacto pertineret, qui in Russia consisterent?
 Quoties a se Pii VI. ipsius mandata accepisset, nullibi esse
 in Religiosorum Sodalium numero Jesuitas dicendos?
Quale vero illud sit facerem, eam in illos potestatem sumi,
quam in Religiosos Sodalium modo ipsi Pontifex Max. per-
mississet.? Quamobrem se colligeret, suum confitere-
 tur errorem, vel culpam: Pontifici ita optimi merorem,
 quem acerbissimum ei adtulit, levaret, bonos recrearet
 omnes; Si thesas in lucem proferret, alias, quibus se acta
 rescindat, tiranicium Jesuitarum funditus deleteret, ejus
 non solum interdiceret, ne quem ad suam Sodalita-
 tem evocare, ne quem recipere audeant, sed aperte
 etiam denunciaret, ut Pontificum Maximorum Decretis
 aliquando obtemperent. Per multa etiam Archetii
 de Sigtzencewicii facto questus fuit cum Stavel-
 bergio Catharine II. apud Poloniam Regem Legato: cui
 commentarium in eam Nationem reddidit, eum si-
 mul obsecrans, ut ad Imperatricem illud ejusque
 principes Administratos perferendum curaret: id quod
 facile impetravit.

Quum Sigtzencewicius non modo de injuria satisfacere-
 ret, sed neque Archetii epistolae responderet, que
 (tamen)

tamen haud dubitari poterat, quin ei fuisset redacta;
 Soackelbergius Imperatrici ad Archetium scripta man-
 data detulit, quoniam haec erat summa: Sestreneviciam
 haud arbitrata suo, ac sponte ea de Jesuitis constituere;
 verum Catharinae II. ipsius jussu; quae id maxime crevit,
 quod Dei publicae omnino tempora postularent. Nihil esse
 tam necessarium, quam Inventum optimis imbui moribus,
 disciplinæ artibus. Sed vero quae consequi possis in illa praesentium
 asperitate locorum, atque immanitate nationum, ubi generis
 illud hominum susceles, qui can doctrina, ac pietate
 abundent, sintque omnibus ad illam rem instrumentis
 paratissimi, tum ei profecto unice studeant? An non pro-
 videndum modis omnibus erat, ut ne illud interiret, at-
 que adeo illis in regionibus floresceret? Valde iniquum
 esse Imperatrici visum, incolas Albe Prussiae, quorum infide-
 litatem quandam eximiam probasset, tanto illo bono
 privare. Itaque nihil esse, cur Pontifex maximus Sestrene-
 vicio succensat; cuius factum, ita, si velit, accipiat, ut
 domestica sit quedam natio solum, ejusque propria civi-
 tatis, imperatoria auctoritate inducta. Addidit Soackel-
 bergius magnam suam Principes in Archetii consilio, et
 prudentia spem collocare, Facile esse ut per colloquia
 omnes controversiae componantur.

Sed non multo post repentinus Petropoli Nuncios ad
 Soackelbergium colloquia diremit.

Ei quippe ab Imperatrice abtulit, finem jam disputa-
 tionibus cum Archetio in causa Sestrenevicio faceret;
 haud consultationis rem esse, nunquam fore, ut Imper-
 atrix

ratum de suspecta sententia discedat, neque Sierozencewic
city ex eju auctoritate de Jesuitis statuisset, indicat.

Inquirentibus, quid tandem hanc commutationem volun-
tatis Imperatrici abstulisset, hae causa reperiebatur. Quum
navibus quibusdam Pravorum Paditano freto deprehensis
vis fuisset ab Hispanis illata, quod suspicio suberat, ne
Britannis hostibus commearum supportarent, gravissime
ea re Catharina III^a exarsit, et, ut parvo quandoque igni
maxima incendia excitantur, multos ex eo illa Reges,
ac Civitates sibi fœdere conciliavit, ut si quam eorum
quisquam contumeliam post hae acciperet, eam omnes
conjunctis copiis ulciscerentur. Eadem vero iracundia,
ut est feminarum ingenium, nihil ut prætermitteret,
quo dolorem inureret aliquam, a quo esset lacessita,
sentiens ipsa Pontificem Maximum ab Hispaniarum
Rege sollicitari in Sierozencewicium, ac Jesuitas Imperii
sui, horum ideo defensionem avidissime arripuit, nec
cujusquam jam postulata in eos audienda duxit.

Hispanoque apud se legato, qui Jesuitas exterminan-
dos agebat, quippe Civitati infestis homines, respondit:
probe scire se suos omnes in officio continere, multoque
minus quidquam a parvo externorum manu metuere.
Omnino difficile est, ut qui Verbis publicis præsent,
sic

hic omnia conflictu, et ratione administrant, nulli ut perturbationi animorum interdum obsequantur.

Dum haec apud Prusie Abbe Catholicos nostrorum utentes instituta geruntur, haud minor cura Archetium habebat sollicitum de Catholicis ejusdem Civitatis alteris, qui disciplinam sequantur a Graecis acceptam: ceterisque ut plures proficerentur Episcopi vehementer optabat Archetius, animoque, ac mente circumspiciebat, si qua id ratione posset a Prusie Principibus impetrare; in primis permotis causis, quas supra demonstravimus. Adque inuenit, quum Sierozencewicius cupide, ac sepe instaret, ut se Pontifex Max. omnium Catholicorum nostrae disciplinae, in Prusie Imperii finibus, Episcopum crearet, illi cavillide dissimulare, tergiversari multaque consulto opponere. Ex hac tamen parte nihil Archetius proficiebat, immo in dies magis ejus spes minuebatur. Postea vero quam Imogorzewickius Polocis Archiepiscopus, ex quo Archetius crebris suis epistolis rubrum diu responsum elicere potuisset, (verebatur enim, ne sua cum Pontifici Max. Nuntio litterarum consuetudo aliquam Principibus Prusie de sua fide suspicionem injiceret) postquam ille inquam, omni tandem timore depositis, ad rescribendum adiecit animum, Archetius

tim cum eo studiose agere cepit de altero Episcopo
in Catholicis Græcæ disciplinæ constituendo.

Atque hæc utriusque ratio expeditior visa est ad nego-
tium conficiendum. Imogorzeuschius postularet E-
piscopum fieri Miesslaviensem, Sibi que Suffraganeum,
Herachium Lipsowechium Ordinis divi Basilii homi-
nem profecto idoneum concupiscere id quippe videbantur
Præsi Principes ipsius Imogorzeuschii ingravescenti ætate,
que magnis laboribus debilitate, effectaque imbecillior
esset ad omnia Episcopalia officia, ac munera exerquen-
da. Eundem præterea Lillowechium, unde et sup-
peditorum ad vitam cum dignitate agendam, Gregorius
Archiepiscopus Smolecensis, eius Patrum adiutorem
sibi adscribebat in Abbatia Onuphivensi regenda.

Quum Archetius properaret id peragere, quasi divi-
nans ea, que impenderent mala, Gregorius Archiepisco-
pus Smolecensis subito moritur: hunc perturbatio
incredibilis Verum. Imperatrix Episcopi cuiusvis suf-
fraganei levamen Imogorzeuschio abnuvit: quin odio,
ut videtur, ducta Episcoporum Catholicorum, Regi
Poloniæ jussit denunciari, ne cui ille Archiepiscopatum
Smolecensem diceret, quod antea consueverat: minime
se id papam deinceps in suo Regno. Ille quidem

jay postulabat, sed omnino frustra; nam Imperatrix
 pety poterat. Itaque Archetius ab ea quoque spe repul-
 sus fore ut in Catholiciy P^{re}se discipline Episcopo esset.

is alteri locay, p^{ro}ter unum Sobociensem, illas continuo vidit
 iij. tempestatibus jactatos, quas ipse multo ante pertime-
 scens arcendas curaverat; e quibus vix illi sunt educti
 singulari Pii VI. virtute ac perseverantia; haud qui-
 dem sine magno Archetii labore, et ~~amicatione~~.
 De quo cruceatiy dicemay; quod hinc maxime fuerit
 Archetiy Petropolim legendus.

Mortuo Suptiskio Archiepiscopo Kioviensi, Ecclesie nem-
 pe omnium Præthensarum principij, P^{re}ex Poloniæ apud
 se decreverat Smogorzewschio eam dignitatem man-
 dare; quod suum consiliu^m cum Archetio com-
 municavit. Archetiy, et si letatus valde est de homi-
 nis virtute prestantissimi honore, qui ab eo foret, p^{re}-
 clare administrandus, tamen omnino detrimento sum
 existimabat, illum, tam alieno tempore, e Polonia
 detrahi, nisi alius forte Episcopus eadem fide, atque
 constantia, prudentia, et magnitudine animi in ejus
 locum substitueretur. Id quom P^{re}gi ostendisset com-
 modum ille successorem jam Smogorzewschio designavit
 Maximilianum Ryllum, Episcopum tum Chelmonsem,

cujus profecto Sapientiam, summam in Pontificem maximum
 studium, ac voluntatem, egregiam fidem, multoq; antea
 Vobis Archetibus cognoverat, eoque illum Regi sepe com-
 menderat; quod ipsum etiam Garampius, multoq;e
 clarissimi viri fecissent, quibus esse minime caris. Itaque
 sic inter Regem, et Archetibus convenit Stakelbergio
 utendum interprete, ut ab Imperatrice exquirent,
 pessura ne esset Smogorzewichio in Soloriam evocato
 uti Prylly succederet. Si illa rogasset Rex majores sui
 regni utilitates, potius neglecturum, quam tantum
 Catholicorum numerum in salutem discrimen vocaret,
 nec propterea Smogorzewichium de eorum presidio, et
 custodiam deducturum.

Stakelbergius tum Regi, tum Archetibus optatissima
 ab Imperatrice rescribit. Ea res Smogorzewichio, et
 Pryllo nunciatur. Ac ille quidem non expectato
 Prylli adventu, nec dum se Rex Archiepiscopum
 Livionensem publice designaret, Varaviam proficisci
 maturabat, Archetibus accessit. Eam namque Cede-
 siam illi ipsi interea administrandam Archetibus con-
 ceperat: eundem quoque superat conventui preses
 se Puthenorum Episcoporum, qui consuetudine
 a majoribus accepta, ubi de Episcopo eorum priva-
 te

pe diligendo agatur, ii, ab Pontifici Max. Nuntio conuocati
inter se consultant, ac decernunt, quem e suo Collegio prae-
cipue, ejus Sacerdotii auctoritate, et amplitudine dignum,
Regi commendent. At Inogorzeuskius quum in eo esset,
vix ut se committeret, in morbum adeo grauem incidit,
ut Archetius, Catholicis illis promerens, Pyllum ius-
serit Polociam contenderet nostris destitutis axilio
futurum Inogorzeuskius haud multo post conuuluit, Var-
saviam venit, concertum habuit Ruthenorum Episco-
porum ubi ipse cepit suae virtutis fructum. Summo enim
studio, magnaque consensu pronunciatum Inogorzeuskius
esse unum ex omnibus principatum inter ipsos tradendum.
idque oratum legati ad Regem mittuntur.
Quum omnia adhuc ex sententia succederent, Pyllus im-
probo Episcopus Cracouie dicitur a Maria Theresia Roma-
norum Imperatrice: quae Civitas in ea est Poloniae parte
sita, quae Austriacae Familiae obvenerat. Ille quidem beneficium
repudiare aliquandiu cogitavit, qui nempe secreti Archie-
piscopatium Polocensem sibi ab Imperatricis
reservatum, ejusque rei auctores, spondoresque adeo de
sua voluntate esse tum Poloniae Regem, tum Archetium,
quos in magnas conjiceret angustias, nisi ipse in sententia
ac fide data permaneret. Tamen Patrie, ac suorum des-
derium

denique iam se posse desperare, Polociam, tam longe, relegi-
 ty, tum Prussorum immoderate imperia metuens pre-
 cipiensque animo quot illie labores, ac difficultates sube-
 unde sibi essent, pacatam, et quietam Sermothic provin-
 ciam, ubi nec plane domo careret, et suis frui posset
 complexus tandem est.

Ca res ut est ad Archetium perlate commotus, valde
 est nostrorum periculo. Jam enim Imperatrix publica de-
 claraverat, velle se Archiepiscopatum Polocię Pylhem pro-
 ficci, postquam inde Inognzewskij discessisset. Quo spem et
 Archetij, quod ^{illud} in bonam partem esset accipienda Polli-
 facum, quin vehementer, ob eius levitatem, ac inobedientiam
 animi, irasceretur. femina presertim iracunda, atque
 impotens. His difficultatibus, cum Archetij, premeretur,
 haud minori tamen alacritate, ac diligentia, curandum
 statuit, ut alium pro Pyllo Archiepiscopum apud Polo-
 ciam constitueret. Wagonskij, qui cuncto tum ordinis
 preeset D. Basilii, idoneus maxime virus est, qui ad
 eum honorem evocaretur. In quo nempe esset singu-
 laris morum innocentia, cum magna doctrinae laude
 conjuncta, eoque accederet prudentia, ac renan offi-
 Tantique is apud omnes fiebat, ut expetendus ab Im-
 peratrice potius, quam repellendus videretur. Inte-
 rim

22.
nim Inogorze uskio persuadet Archetius, ut, magnis ite-
neribus Polociam revertatur; eique mandat, Czermice-
wium, eorum Praefectum regionum, conveniat, eoque
omnes Praesue Principes, apud quos gratia valeret, cum
illis studiosissime agat, pro Wagnskio sibi sufficundo.

Ipse Archetius, adjuncto sibi Rege, Stachelbergium adiit,
idem ab eo uterque de Wagnskio contendunt, orant,
modis omnibus nitatur, ut Imperatrix hominem nobilis-
simum, omni dignitate amplitudine, ejus Civitati orna-
mento futurum, ne abiciat. Stachelbergius bono esse a-
nimo Archetium jubet, nihil se pretermisurum ostendit,
quo Imperatrix exoretur, Wagnskio uti faveat.

At Imperatrix, cui saecius adhuc esset animus, contra-
melia a Rege accepta Stachelbergio respondet, sibi
stetisse, neminem jam ad Archiepiscopatum Polocensem
ex aliena Civitate accipere; est alium ex suis popula-
ribus eam deferre dignitatem, ei, qui sibi praesque
probaretur. Duborem, quem Archetius, hoc responso
suscepit, litterae a Inogorze uskio tenuerunt, in quibus
erat, spe adhuc se tenere aliqua, impetrandi id de
Wagnskio cujus praesertim causa Polociam revertisset.
se jam commentarium in eam se accurate scriptum

Czermicevo tradidisse. Imperatricem propedire
Polociam

Polociam cogitare, idque se maxime expectare tempus,
confidere, se coram non nihil consequaturum. At Imper
atricij illud in Prussiam Albam nobilissimorum Polonorum
exciverat, ejus visendae studio. Itaque Archiepiscopi concar
sare, adire singulos, petere hortari, uti quantum opi
bas, consilio, gratia possent, id ad Catholicorum fides
discipline salutem conferrent, Smogorzewskium adjuva
rent ad Imperatricij amicum promovendum. Itaque
Archiepiscopi cum omnibus, tum praecipue Stanislaum
Pognatalskium Hagitavit, Regij Fratris filium, qui eodem
proficiscebatur.

Imperatrix venit Polociam III. Kal. Jun. anni MDCCCLXXX
biduumque ibi morata est. At Smogorzewskium, quod
egrotaret, nullatenus cum Imperatrice ipsa, aut cum
ejus contubernij Principibus habuit colloquendi fa
cultatem, ac vix quidem, venerandi causa una cum
omni nobilitate, in ejus conspectum venire potuit.

Imperatrix Mohilovia petens, in Struznio, qui usque ad Archie
piscopum Polocensem pertineret, videbatur aliquot saltem ho
ras mansura, se ut de via sanguinem reficeret: illudque tem
pus aucupabatur Smogorzewskium ad rem gerendam: sed haec
quoque spe lapsus fuit, nam Imperatrix, nescio quomodo,
prevenolavit. Non tamen ille animo concidit, nihilque espe
tam

tam munitam sciens, quod non perseverantia, ac patientia
 expugnatur, hominem nactus strenuum ex suis intimis,
 cui maxime confideret, huic jubet, isdem itineribus, Imper-
 ratricem sequi, ac, ubi commodissime posset, libellum ei pro
 Wangieskio tradere. Eundem Smogorzewskij hominem cum
 malis, tum Czerniewio in primis diligentissime, per litten-
 ras commendavit, quo faciliorem haberet aditus, ab iisque
 ad perficiendum adjuveretur. Quum rei eventum expecta-
 ret, litteras a Czerniewio accepit, in quibus eadem fere,
 de novo Archiepiscopo Polocię creando, erant scripta, que
 Stachelbergio, Imperatrici nomine, Archetio renuntiata se
 pre demonstravimus. Addebat Czerniewius, quod Collegio
 trium virorum Smogorzewskij Ecclesiam Polocensem admi-
 nistrandam permisisset, ex eo jam tempore, quo Varso-
 viam profectus sit, ea ratione in reliquam quoque tempus
 illi Ecclesię omnino satis esse provisum, quoad Imperatrici
 libuerit Archiepiscopum ibi alium constituere. Quo res-
 pondo Smogorzewskij intelligens, belle se e Polocia ex-
 trahi, invitus, ac merens Varsoviam se recepit.

Nullum ex eo fere diem Archetius sine sollicitudine egit,
 crebrique ad eum rumores, ac nuntii omnino tristes
 adferebantur de Polocię rebus. Nestorenwicius diceba-
 tur ejus quoque Ecclesię gubernacula suscepturus.

Imperatrici

Imperatricis coactu, quæ cum plures adhuc apud se Episcopos
 Catholicos haud equis oculis adpexisset, modo occasionem
 naeta sit cogitata perficiendi: itaque ad unam Episcopum
 infinite rostrarum multitudinis curam deinceps redactam
 Jose. Illud etiam percrebuit Archiepiscopum ex Romana
 disciplina Polociæ profuturum, part habitis majorum le-
 gibus, atque institutis. Id vero gravius Prusie Principes
 statuisse, uti distinctis Catholicis in orbitate ac lactu ja-
 ceant, atque in eo callide admodum facere, quo illi ali-
 cujus demum Episcopi desiderii fracti, paulatim alii
 ad Mohiloviensem, alii ad Plesioviensem Episcopos præce-
 disiplinis Schismaticos utrosque, ac finitimos deficiant:
 quin illud quod diuturnitas adferre deberet, Imperatrix
 in præceptura dicebatur, statimque Polociæ Archiepisco-
 pum Schismaticum impositura, quod idem Inolecii &
 Prusie olim factum supra docuimus.

Ad quas suspiciones certissime res accedebant. Neque
 enim Archetivum, qui omnia sagacissime perestigabat
 celare sua consilia potuerunt Prusie Principes. Compositum
 ille habuit Cernicevium Imperatricis nomine, mandate
 triumviris, Ecclesie Polocensi administrande, ut si qua forte
 apud eos Curia suo orbaretur Sacerdote, eademque
 alium Sacerdotem requireret, nobiscum, ut ille, qui deest
 seriat

serat conjunctum, eam tum proxime Curie Sacerdotibus gubernandam traderent, quoad novus Archiepiscopus crearetur.

Hec nimirum eo spectabant, ut homines miseros quamplurimis incommodis, ex Sacerdotum paucitate collectos, ab omnibus destitutos, cogerent ab Schismaticorum auxilium implorare, seque ita a nostra societate avortere. Id quod exploratius fuit, cognitis mandatis, que ipsi Czernicevicio secreto dederat Imperatrix; ut illis, quibus maximam fidem haberet, negotium daret circumveniendi Curias, que suum amessissent Sacerdotem, eoque tentandi homines, quo forent animo accepturi Sacerdotem Schismaticum, quem illis Episcopus Mohiloviz, aut Plescovi præficeret: a quo si illi abhorrerent, nec se a nostra conjunctione paterentur avelli, non alia illi ratione Czerniceviciu consideret, nisi ea, de qua supra dictum est.

Quibus rebus haud diutius Religio Catholica videbatur se apud illos homines sustentare posse, agrestes nempe, ac barbaros plerisque, ac Prætorum potentioribus in servitute addictis, a quibus celeriter crumino aut decipiendi, acut opprimendi forent; triumvirum præsertim Ecclesie administrande, qui illos confirmare deberent, exanimatos, nec, atque suspensos. Itaque jam in tres Curias Schismatici Sacerdotes irruerant, earumque potita, spem sui fecerunt.

corant reliquarum etiam potiundi.

Eo in discrimine ab uno Pontifice max. salutem se expectare, a nemine preterea calamitatissimi hominis significabant, eum posse unam Imperatricis animam exprognare, et ejus voluntate, sibi Archiepiscopis proficiatur, qui adfictis reflexcitet, qui Catholicam Religionem apud se habentem, ac prope cadentem fulciat: accepisse id se triumphis testificabantur ab ipsij Regis Principibus. Literis Archetui, in eam sententiam perdeligenter scriptis, commotus Pius II. haud dubitandum statuit, quin apud Imperatricem ipsam suorum patrocinium susciperet.

Sua ipse igitur manu, quo et suam magis studium aspereret, et equivoce illa uteretur, ei scripsit. XVI. Kal. Oct. anni MDCCCLXXX. postulavit, ut quam Catholicis apud se, ex nostra disciplina, indulgentiam tribuisset, eandem illis etiam, qui ex disciplina sunt Heterorum prestaret. Sibi magno datum sui Archiepiscopi desiderio teneri, qui fidem, ac pietatem sibi a majoribus traditam, atque in suis penitus medullis, ac visceribus herentem, vitaeque sibi potiore tuncatur: haud minimum ad salutem rei publicae pertinere, commemorabat Pius II. pacem, et otium non pertubari Civium, libidine extorquendi ab eorum animis veterem Religionem, per facile Imperatrici gratificari sibi, atque illis posse satisficere, quod.

quod apud illam Catholicorum frequentia haud profecto
 desisset, qui eo digno munere videretur: se itaque ad
 ejus sapientiam, et misericordiam confugere: Clementem
 olim XI. Pontificem max: a Petro I. beneficium aliquod per
 stantius consequutum, an non ipse confideret, minore
 se in re rogantem, et orantem esse impetraturum a Catha-
 rina II., quae clarissimum, ac potentissimum Regem, uti
 gloria, sic lenitate etiam, et magnitudine animi superet?
 Quibus Pii VI. litteris Imperatrix sua ipsa etiam manu,
 respondit, Prid: Kal: Januar: multa, de hac in Catholico
 liberalitate predicavit. Quum sibi propositum sit omnino
 pati, quisque ut in sui Imperii finibus, ita Deum colat,
 quemadmodum sui majoribus acceperit, hac se profecto
 voluntate erga eos debere esse, qui Christianae Religio-
 nis necessitudine sint secum conjuncti, ade quorum in
 ea profitenda pluribus debet differant. Cujus rei testi-
 monium esse, quod, ubi Silesiae illius Polonia decessit
 (id quod sua quidem ipse sponte, ac suorum comma-
 dorum, dignitatisque rationem sequutus fecerit) non ad
 alios eorum Catholicorum curam deferri jussisset, nisi
 ad idoneos, ex ipsorum delectos sacerdotes. Sicuti vero
 Pius VI. ad se fidenter adierit, eodem se animo
 quaedam ab eo postulare: nimirum, ut Silesiae viciniam
 Nihilominus

Mohilowic^{is} ipse Archiepiscopum omnium Catholicorum re-
 gis discipline, constituat, eidemque Pallium ejus insi-
 gne potestatis mittat, tum Episcopum ipsi Suffraganeum
 adtribuat, eum, qui sibi eo ornandus manere videretur.
 Quod si Pius sibi, ut speraret morem esset gesturus, tum
 se quoque ejus postulata esse facturam significavit.
 Aliquot post menses, ad diem nempe VI. Kal. Novemb: prox-
 mi anni Pius Catharino respondit, nam id antea, impe-
 ditus negotij non potuit facere. Et gratias cumulate egit,
 quod Polocens^{is} Catholici sub aliena Religionis licentiam
 potestatem non redegerit, sed suis adhuc uti Sacerdotibus
 voluerit, qui tamen, quum non possint omnia obire, quae
 illorum ratio, et necessitas flagitet, se idcirco eadem age-
 bat Imperatricem rogare, atque obsecrare, quae superiori-
 bus litteris de Archiepiscopo illi proponendo, quia nulla
 in re eorum saluti desit. Moverent Imperatricis animam
 tum ipsius preces, tum illorum optime de ea mentoran
 hominum squalor, et pietas suam doctorem, et salutis
 ducem, et parentem requisentium. Paratum se vero esse
 addebat Mohilowic^{is} Ecclesiam Archiepiscopalem Javere,
 quoniam a se id Imperatrix petisset, nec unum modo,
 sed plures etiam, si opus fuerit Episcopos creaturum,
 qui

qui eius potestate Archiepiscopi continentur: quibus de huiusmodi
 rum se Archiepiscopo mandata, sique coram eo agere deberet, cui
 Imperatrix id Negotii commisit. Se tamen in maxima, qua
 adficiatur legitima, quod occasionem sibi nactus studium Im-
 peratrici suam navandi, vehementer dolere, quod de Sierren-
 ceuicio ei adsentiri nequeat. Imperatrici esse exploratum,
 quod ille, quum in Religiosis Sodales quendam a se accepisset
 potestatem, ea tam intemperanter sit usus, ut eos, qui
 a Religiosorum Sodalium numero jam pridem Sacerdotij Mex-
 icano fuissent segregati, itenim adstantes putarent, huius-
 teris ad id in publicam edis, ipsamque suam eius rei a-
 uctorem nefarie predicant, a qua se seivis longissime
 abhorrere: se propterea graviter cum Sierrenceuicio fuisse
 se questum, atque ab eo petisse, ut sibi omnino satisfi-
 ceret: atqui illum nec dicto audientem fuisse, nec ullam
 plane sui habuisse rationem. Itaque quum tantum ipse
 habeat causae, quare ei debeat irasci, in eumque animam
 vertere, quae possit eum nunc honore, in peno, dignitate au-
 gere. ~~Quod~~ Equid de se, de sua fide, integritate, gravitate,
 constantia judicarent boni praesertim, quum ille animum,
 eo facinore sic offendisset. se tamen, modo Sierrenceuicio
 orraturum aliquando agnoscat, eius veniam a se petat, idque
 publice

publice corrigat libenter suam adorem, et Pontificatus Max.
 injuriam Imperatricis voluntati, et precibus condona-
 turum, cuius tanta sit Sapientia, tantaque comitas, et
 humanitas, ut ipse magnopere speret, fore ut equi-
 tate suarum conditionum perspecta ea sibi faveat.
 Verum id idiam longe absuit, ut perinde ac si Sibus mi-
 hil de Siestrzencewicio, recusasset, nihil de alijs rebz
 cunctatus esset, ejus litteris Catharina acceptis,
 legem tulerit, uti Mohitowiz Ecclesia Archiepisco-
 palis in paterum esset, eamque Siestrzencewiczus Ar-
 chiepiscopi nomine, insignibus, et potestate admini-
 straret, eique alijs adjungeretur Episcopus, qui
 auxilio ei foret, laboremque levaret, isque esset
 futurus Joannes Benzlauwiz Cononicus, et
 Daneburgi Ecclesie Prepositus, cui propterea se
 statuisse, ut ad vite tuendam dignitatem 1200 rub-
 ka quot annis ex erario dentur

Paucis tamen diebus post, ad diem 11. id. Febr. Pio
 respondit in hanc sententiam. Ejus virtute primum
 amplissime collaudata, gratisque actis, quod tam pro-
 pensam erga se ostenderet voluntatem, de Catholice
 Græcæ discipline ait. quoniam ii, quos illis prefecisset,
 Sacerdotes, optime rem goverent, nemo ut de eorum indili-
 gentia

gentia apud se questus esset, nihil se cause percipere,
cur de ea nunc ratione sit quidquam inatandum.

De Catholicis nostris disciplinæ plura, ac de Siestrænce
wicio. Magnum eorum numerum inveniri non in Slesia
Alba solum, sed in omnibus sui Imperii finibus, inque
ultimis etiam nationibus: qua se re olim admonitam
de Episcopo eorum proprio cogitasse: quum Siestrænce
wicio eum honorem demandasset, suum de eo iudicium
fuisse ipsi Pio probatum, qui illum potestate in Religiosis
Sodalibus auxisset. Se vero nunc ipsa etiam multitudine
hominum, ac latitudine regionum commoveri, ut Ar-
chiepiscopum præterea apud illos constitueret, qui Mo-
hilowig domicilium habeat. Siestræncewiciam autem
in eo dignitatis gradum collocandum se censuisse, tum
ob ejus præclara in se menta, tum quod in Episcopali
munere obeundo egregia semper extitisset ejus opera,
et diligentia: dolere se, quod ab alienato in illam ani-
mo Pio videretur: atqui illam id fecisse, quod a se
ei esset imperatum, oportuisseque profusum, ut sibi ille pa-
reret: quod ille vero Pium, sua in epistola appellavit
ejusque auctoritatem ostentavit, se velle sequi, id sane
ex ejus singulari in Pontificem Max. observantia, et studio
profectum, cujus cause ei ~~Pio~~ Pius benevolentia sua

potius respondere debeat; idque se ab eo majorem in matrem
 petere, ac rogare. Sestranceviciis autem adjictorem se ad
 tribuisse Joannem Ben. Flavodium, hominem excellenti
 quadam virtute sibi cognitum, qui ut consecratur E-
 piscopus videndum ipsi Pio sit, tum ut Sestrancevi-
 cius Archiepiscopatus honori insigni, nempe Pallio ornetur,
 Quibus de Verbis, quod arbitretur Archetium habere jam
 a pio mandata, Stackelbergio se scripsisse, ut cum illo
 communicet, quo maturius perficiantur. Sperare se omni-
 no, quum tantam ipsa curam, et cogitationem pro Roma-
 ne Ecclesie utilitate suscipiat, futurum id Pio Romano
 Pontifici jucundissimum, et gratissimum, quaeque ipsa
 exoptet, ac postulet, eum omnia facturum.

Atqui nihil dum Archetio Pius de eo negotio in man-
 datis dederat; daturum se quidem ostenderat, proximus
 ad Imperatricem literis, ubi ei placuisset. Id Stackel-
 bergio demonstravit Archetius, quum ille ei Imperatri-
 cius epistolam reddidisset, eam ut Romam perferen-
 dam curaret: quo tempore statim rem totam appre-
 di volebat. Forte, quum ea Imperatricis epistola fuisset
 Romam adlata, Pius Religionis constituende studio,
 Vindobonam erat profectus, lunissimo quamvis tempore
 anni, summa viarum difficultate, itineribus sepe alij
 sime

si ma nive impeditis, atque ingravescente admodum ipse
 etate. Cum autem inde reversum tante negotiorum
 moleſ oppreſſerat, ut tam cito mandatorum rationem
 explicare nequiverit, quæ sibi dari Archetius flagita-
 set, Imperatrici, ut satisficeret.

Interea Archetius, quibus de causſa eam moram in-
 terponi necesse esset Stackelbergium sepe docebat, cum
 que orabat, videret, ne quam ea forte reſ offensionem
 Imperatrici adferret. Septembri tandem mense Ar-
 chetius mandata accepit, simulque tempus adpete-
 bat Comitiorum Polonicæ Regni, in quibus magna Sta-
 ckelbergi potentia erat, Imperatrici nomine, et au-
 ctontate, ut cavendam omnino esset, ut neutriusque
 maxime alienaretur voluntas: ex quo nimirum facile
 fieret, ut ulciscendi libidine, Polonorum mobiles animos,
 atque ad consilia capienda precipites, adversum nos
 concitarent. Itaque Archetius commodissimum rei pu-
 blicæ esse duxit, non statim Pii persequi mandata, quæ
 ut Imperatrici jucunda accidere vereretur, sed
 expectare, ut comitia Polonia peragerentur.

Biduo sane post Stackelbergium adit, eique Pii verbis
 exposuit: cogitaret Imperatrix, quibus preſenti angu-
 stis necesse foret Catholicos Polacenses, anno jun-
 tertio

tertio suo parente, et tutore, idest Archiepiscopo orbof:
 Sacerdotibz, illis prepositis, egerime onus sustinere, ac
 jam pene deficere: ita esse rem Christianam ab suo
 auctore constitutam, ut sine Episcopis, diu stare ne-
 queat, multoque facilius, remoto gubernatore, pavim
 deduci in portum, aut, magistratu sublato, civitatem
 populo incolumem, florentemque consistere: idque
 adeo debere esse Imperatrici notum, modo ipsa repu-
 tet, que apud se gerantur, mortuo alicubi Episcopo;
 statim enim de Successore decerni. Itaque quum Impe-
 ratrix, maxime sibi curę esse, testata sepius fuerit, ut
 Catholica prefertim, induj finibus, ne quid ad suam
 libere profutendam Religionem desiderent, omniumque
 eis copia suppetat, ipsa jam sua humanitati consensere
 vellet, atque Archiepiscopum Polocensibus, tum ipsiſſimum
 Pontifici Max: pro ijs deprecanti concederet. De reliquis
 postulatis Archetius ait, Pio, porcupienti sua Impe-
 ratricem benignitate complecti, ipsam modo repre-
 gnare, que nondum Siestrencevicium solduxerit,
 ut nefarie commissum, aliquo pacto expiaret.
 Stachelbergius obsoleta illa de Siestrencevicis insultis,
 quod in Jesuitarum causa, omnia gesserit ab Impera-
 trice

trine coactus, cum nec debuisset, nec potuisset ^{+ non} obtempera-
 re: addidit vero, quum nemo sit tam barbarus, tam
 rerum impetivus, quin sciat litteras quoclerum plenas
 Siestrancewicio fuisse Pii nomine redditas, ob illud ejus
 factum, nonne hac ratione, scilicet Pontificem Maximam
 tum sue dignitati, tum sue Ecclesie auctoritati con-
 suluisset? tum offensionem bonorum vitasse? quare
 apud eum valere nunc posse Imperatricis gratiam,
 ut omnem injuriam memoriam deponeret, inque
 Siestrancewicio honestando cum Imperatrice confen-
 taret. Archetius respondit: eo ipso quod Stachelbor-
 gius commemorasset, Pium debere in sua ratione ob-
 firmationem esse. Equid enim Siestrancewicius, gra-
 vissimis illis acceptis litteris, consilii ceperit? Num id,
 quod sui plane officii esset prestitit? Num cultus
 rei Christiane publice a se inflicto, sanandum cura-
 vit? Num se apud Pontificem Max. purgavit? Num
 quod ei saltem responsum dederit? Neque hec quicquam
 latere, ut omnes ludificatum antea Pium esse existiment,
 ubi videant, Siestrancewiciam non modo suum seculi tu-
 lipse impune, sed ejus preterea potestate, ac dignitate
 amplificata, ea premia consequutum, que a summis
 Pontificibus

Pontificibus pro maximis hominum meritis, tribui consue-
visent. Nara in eam sententiam ab Archetio dicta
sunt, quibus commoveri Stachelbergius visus est. Itaque
se de his Imperatricem facturum certiores recepit,
ejusque responsa Archetio relaturum.

Hęc dum Archetius cupide expectaret, ecce fulmen
Stachelbergius ad eam venit decimo octavo die, ab eo die,
quo simul colloquuti essent: legitque ei litteras sibi ab Impera-
trici missas, asperas omnino, atque acerbas: suo Pontificem
Max. beneficio habere, quod in Imperio Catholicos auctorita-
tem adhuc, et principatum teneat, quibus se eum nuda-
turam, neque Catholicis post hac permiffuram esse, uti suam
Religionem sequi, suas ceremonias, sua instituta palam possint,
nisi ab illo statim mos gessus sibi fuerit de Sessenceo vicio,
et Benislawskio: nolte se amplius duci, quam id non patri
dignitatem; intellecturum Pontificem Max. quanto suo dan-
no, quanto sue Religionis detrimento postulata Catharicę
II. neglexent, quibus nihil sit equius, neque ille vero cujus-
quam apud se gratiam, aut amicitiam, aut preces inter-
poneret, que nulla sint pondus habiturę. Hęc Stachelbergius
aperte Archetio denuntiaret, a quo ad Pontificem Ma-
ximam perferrentur. Pallisencio quoque suo Vindobonę
Legato

38.
Legato Imperatrix mandavit eadem ut inculcasset Pa-
rampio Pontificij Max: in illa urbe Nuntio, ut suus nempe
furor restatior esset.

Hij rebuy cogniti, Pius quid faceret? quo se verteret?
Omnino spes reliqua erat nulla fore ut Imperatrix, aut
preibus, aut lacrimis de pertinacia desisteret, fuisseque
se altum sine vi contra vim pugnare: omnia vero essent
ab illa timenda, que cum ea semper fortuna situta, ut
in finibus Imperii sui proferendis, venti etiam, tempesta-
telque ei obsecundarent, ac neminem in terris, ne parem
sibi quidem agnoscat, dum vehementissime irascitur, na-
cundieque omnium maxime indulgeat, si quare a quovis
non ad natum, et voluntatem ejus facta sit. Itaque haud
dubitandum, quin illa, ut minata fuisset, Religionem
Catholicam de suis sedibus tota Prussia exturbasset, si
Pius in suo persequendo jure, nec a suis exquisitis con-
ditionibus descessisset. Quamobrem sapientie sue Pius
existimavit esse, post habere omnia, modo ut Religio Catho-
lica in illis partibus esset salva, que sibi sua, et ampli-
tudine, et dignitate, et vita etiam, longe esset potior.
Ad diem III Id. Januar. Anni MDCCCLXXXIII. Pius
Catherine respondit: magnum se accepisse merorem, ubi
eam

eam intellexerit sic exarsisse, nec se reperire tamen,
 quænam res ei offensionem esse debuisset. Quod a Stryzence
 uicio graviter violatus injuriæ levamen aliquod ab eo
 petierit, antequam novos ei honores manderet, id nec ab
 surdum, nec Catharinæ contumeliosum putasse: immo
 qualem illa animum habitura esset, erga quamvis
 abjectæ, et contemptæ civitatæ Principem, quem ali-
 quis forte ex suis legisset, hunc ipsum saltem erga se
 habituram sperasse, necque eam libenter existimatio-
 nis, et dignitatæ fautoricem futuram. Neque obeam
 vero causam irasci sibi Catharinam debere suspicatum
 se esse, quod uti Smogoræ uulgo apud Poloniam, succe-
 deretur ab ea contenderit, ut se duntaxat pietas illæ, et
 Religio Catholica oblanguesceret, aut revivisceret aliquan-
 do, et recrearetur, cui publicis factionibus consultum fu-
 ret, quo tempore eæ fuissent partes e Poloniæ Regno exisse:
 An minus vero ipse, audeat dico hæc justissima sunc po-
 stulare, quam plura ipse, ac multo majora rogetur?
 quam se tamen omnis spes sefellent, ad omnia se deponde-
 re paratum, atque omnia patri Religionis catholice, suorum-
 que salutis causa: satisfactum jam se jam officio: patere
 cunctis, quid senserit ipse, quid judicant in causa Stryzen-
 cewicis, hac se cogitatione sustentari: dandum nunc
 esse.

esse catholice Religionis bono, dandum Catharicæ Maje-
 stati, ut omne ipsæ injuriam, quas sibi, quas Pontificis
 dignitati Sistrancevicis intulerit, memoriam deponat,
 nihilque jam amplius expectet, ut et Ecclesiam Nobilem
 viensem Archiepiscopalem faciat, et Sistrancevicium ip-
 sum Archiepiscopum renunciet, et Benighwilium, qui
 ei adjumento sit Episcopum creet. Nec quo facilius tum
 ex catholice disciplinæ institutis, ac legibus, tum ex Ca-
 tharicæ sententiâ fiat, suum se ad eam Legatum Se-
 tropolim usque missurum, qui omnia, ipsa inspectante
 administraret. Quum vero suum ejusmodi extet illigenti-
 ficandi studium, liceret sibi ad extremum, pro Catho-
 licis Polocensibus, tertio jam deprecari, uti novus in it-
 lity constituatur Archiepiscopus. Quum omnium catholicorum
 salutis utriusque gentium fuerit, custodienda sibi, et defenden-
 da fuerit divinitus tradita, non posse se de polocensibus
 non vehementer esse sollicitum, præcipueque angî, nec sibi
 temporare, quominus ejus fidem, et misericordiam imple-
 ret, que illos sajentes, et perculosos erigere valeat.

His delicta Imperatrix Sitaris, Pio statim humanis-
 sime respondit, de ejus in se benevolentissimi animi
 significatione ei gratias egit, quanti ille a se fieret
 declaravit

declaravit: quum sibi ab eo gustum morem ipsa magno-
 opere letaretur, tum etiam eo, quod Pius suum legatum
 Petrapolim missurum esse attendit; qua in Urbe eodem
 ille profusus honore accipiendus, adficiendusque esset,
 qui legatijs potentissimorum Regum tribui soleret.
 Stachelbergia preterea Imperatrix mandavit, suo
 ut nomine, Archetio etiam amplissimis verbis gratias
 ageret; simulque testaretur perjurandum sibi, perque
 gratum fore si illum Pius ad se legisset: presentim,
 quum que fuerint, eo agente, incerta, jamque adeo
 adfecta, maturissime per ipsum esse perficienda confi-
 deret. Voluntate Catharine, perspecta Pius Archetio
 hoc tantum oneris imponit, suus uti Legatus ad eam
 proficiscatur. Que curanda ab eo, et administranda apud
 illam essent, dat negotium Antonello Cardinali uti
 describat, homini certe sapientissimo, rerumque, et
 exemplorum, et omnijs vetustatis peritissimo, qui ab
 ineunte adolescentia esset in Republica magna semper
 cum laude versatus, ac difficillimis temporibus egre-
 giam ei operam prestitisset.

Acceptis mandatis Archetius Szembekium Plothenij
 Episcopi adiutorem, eoque adeo successorem designatum
 hominem fidem sibi ac diligentia probatum, Svaravie
relinquit

relinquit, (id enim jam a Pio impetraverat) ut rei catho-
lice, et Pontificis max: negotiis ibi, pro Nuncio operam
daret, quoad ipse abesset: ipse tandem Scropolum vestry
iter facere cepit Idibus Junij anni MDCLXXXIII. ac uno
et viginti circiter diebus eo pervenit. Comitum secum Ar-
chetivius adduxit Franciscum Faghielmium omnium suorum
consiliorum participem futurum, cui ipse precipue indut-
gebat, et confidebat maxime. Nam et excellenti est inge-
nio, ac singulari prudentia, misivis sagacitate, atque in
agendo solertia, industria, et celeritate. Quis ejus virtu-
te Archetivius fuerat expertus toto septennio, quo induo
eum contra beatus Varsovie habuisset, Auditoris, ut
ajunt loco. Quod sane testimonium optimo, et ornatis-
simo homini hic debebatur. Scropoles jam ab omnibus
pulcherrimas videt, et florentissimas, potentissimasque
Europe urbes numeratur: nec infulse eam quidam
appellavit Romam alteram sub septentrionibus
conditam. Et vero uti sedes est claustrini, nostra memo-
ria, Imperii, ita domitium, atque ars discordie, et
pernicietis Grecorum Schismaticorum dici debet. Qui
quam ex fortuna urbium tanto sibi spiritus, tantam-
que arrogantiam adversus Pontificem max: sumere con-
sueverat, occupata a Turcis Constantinopoli, Moscuque

43.

a Petro I. part abite, Petropolim spectare ceperunt, cum una
firmisimum sibi presidium ducere, inque ea conquirere. Ar-
chiepiscopus ibi Novogordie, conседit, multo proterea Antisti-
tes, qui in concilium coacti, de omnibus Russiarum Ecclesia-
rum controversiis decernunt. Sic enim fuit a Petro I. instituta-
tum, posteaquam Patriarcharum Mosuacensium ille nonum,
et auctoritatem apud se penitus sustulisset. Ex quo vel
uno hic cognosci potest antiquitas jam, qui in Russia
dominatum habeant, summam omnium rerum, etiam
divinarum, ad se transducere solitos, omniaque ausus
permiscere. Petropoli est Populus mirum in modum pie-
tati deditus, religionisque studij Templis, quorum in
magna est in urbe copia, quotidie patent, maximeque
celebrantur. Quamplurimos conspiciendi hinc in ipsius fontibus
hami prostratos, Deum precari. Sepe Christi, ejusque
Matris Virginis, ac divorum simulacris replete edes
sunt, ac vic; que pretervitas venerantur. Nihilam
de Bano divum maxime colunt: nullus est plane locus,
nullum conclave, nullus angiportus, ubi non ejus imago
sit, cui lamina sepe incendunt. De rebus divinis sermo-
nem omnes facile instituant. Quo castius illi tamen, et
sanctius se Deum colere se existimant, eo minus prof-
sunt

sunt ab inferroribus abduci, quos cum lacte nutritij suxe-
 runt, animique illorum cum Pontifici Max: reconcitari;
 cuius odium hominibus suis plerumque, ac Barbaris
 pene innatum videtur. His ex rebus omnino erat perti-
 mescendum, ne parum equis oculis, parumque placatis
 animis civitas Pontifici Max: infestissima, cum primum
 illius Legatum adspiceret intra sua menia versari.
 Eoque Archetlius magis providendum sibi, et labo-
 randum sentiebat ne quid committeret, quod offen-
 sioni cuiquam esset, atque id potius consequeretur
 omni actione vite, ut Pontificis Max: splendor homi-
 nibus illis laceret, quem si amare nollent, eumque
 eo redire in gratiam, at eum saltem suspicere, et
 venerari inciperent; unde reliqua etiam fierent
 explicatiora. At Archetlio accessit animus mira-
 que fuit spes, at lacrimasque injecta operam navandi,
 simul ut Petropolim est ingressus. Non enim solum exte-
 rarum Nationum Legati, et Ministri, ac rerum pu-
 blicarum universi Procuratores continuo ad eum grate-
 latum convenerunt, sed nemo in ipsa civitate fuit
 aliquo loco, et numero, qui non idem properavit fa-
 vere, incredibili studio, magna letitia et benevolentia
 Significatione

Significatione. Imperatrix vero, quae in sua villa mane-
bat, ab Petropoli longe millia passuum circiter XIV.

(eam veracula appellat lingua Carskojerele) ac-
tum forte e Finlandia se receperat, ubi cum Gustavo
Suecorum Rege esset colloquuta, ea inquam Archet-
tio petenti, sibi ut liceret ad eam publice adire, ut-
que ei rei ipsa diem constitueret, renuntiari iussit.
Se quamvis per id tempus statuisset haud Petro-
poli cogitare, quo praecipuum tamen Pontifici
Max: honorem, ejusque Legato habeat, libenter se
instituto suo discessuram, atque ad Idus Quinones
in urbem redituram, ac eo se die Archetium expecta-
re. Quae Imperatricis inusitata mansuetudo, atque huma-
nitas admirationi omnibus fuit. Vbi is dies venit, atque
Imperatrix adfuit, unus ex Nobilissimis viris qui apud
illam essent, ad Archetium mittitur, qui eum domo de-
duceret equis insignitis, curruque aurato. Ister Archet-
tius illud, satis quidem longam ad Imperatricis usque
estiva, ejusmodi fuit, ille ut lacrimas vix contineret.
Quaecumque enim inceperat, agmen perpetuum vidit
omnis aetatis, generis, ordinis, fortunae Civium, omnia
que edita loca, unde aliquis esset in vias depectus,
ab hominibus tenebantur. Ad Pictorium autem con-
fluere

Fluxerant Principes Civitatis fere omnes, Duceque exer-
citus, Tribuni, Centuriones, tum præstantissimæ quæque
Jemine, cultu, ornatuque prope regio. Itaque complere
vant arces, gradus, porticus, vestibula, edes. Ac ex concto-
rum profecto oculis, et vultu eorum sensus, et studium,
prolixaque in Romanam Legatum voluntas perspicieba-
tur. Tantum est Pontificis Max: nomen, tanta species,
et Majestas, ut apud inimicissimos etiam sit sancta,
et agresses quamvis animos demulceat, ad seque al-
ludat. Idcirco in conspectum Imperatricis ve-
nit, literas ei reddidit Pontificis Max; quibus Archetium
diligentissime commendabatur, tum ita apud illam
verba fecit, ut et suam ipse retineret dignitatem, et
Imperatrici gratas ejus sermo adcederet. Ma usi Ar-
chetium audierat vultu quodam familiaris, ita comi-
ter ei admodum, suaviterque respondit. Paucis post
diebus filium Imperatricis Paulum, Magnum Præfæ
Ducem, uxoremque ejus quam convenisset Archetium,
et ad utrumque epistolas Pii VI. detulisset, humanis-
sime est ab eis etiam, atque honorificentissime accep-
tus. Quibus rebus confectis, Archetium id aggressi Sta-
tim volebat, cuius gratia, eo, tam longe, esset missus.
Itaque ad Altermannum Comitem, qui pro cancellario
est

est Imperii, se consulit: sine quo nemo cum Imperatrice colloqui, nec agere quidquam apud eam potest. In hunc apud se instituit morem, ut Mercurii quoque die, exteros rerum publicarum Ministros apud se ce ratum invitet. Qui si ab Imperatrice quid velint, cum eo, per id tempus conpamiant: octavo ille post die Imperatrici sententiam renunciat. Ad eum Archetius quum accessisset, demonstravit, paratum se esse ea facere, que Imperatrix petisset. Pontifexque Max: sibi mandasset: orare se eum ut id Imperatrici referat, simulque illam roget, ut quod Pius attendit, se facturam, quamprimum Polocensibus Catholici Archiepiscopum restituat. Ad omnium maxime intererat, urgendamque Archetii occasionem existimabat. Cetermannus ei ab Imperatrice retulit, ne diutius perturbaretur animo vel ipse, vel Pius de Polocensium Archiepiscopo: Imperatricem confirmare, propediem futurum, illi ut eum recaperent, evocatos, preterea Statione Duneburgo Beniflawskium, atque ex Chersoneso Tunicia Siestrancevicium, quo Archetius sua obire mandata celerissime posito.

Siestrancevicium ex diijunctissima regione, quum tenai admodum ipse esset valetudine, aliquanto serius

post duos circiter menses adfuturus videbatur, hinc se statim in viam dedisset. Eo autem ille ierat a Potemkino adductus summo viro, tota Prussia gratie, et potentie, qui omnino secundum ab Imperatrice gradum tenebat, acerrimo et sane ingenio, incredibili robore animi, ac virium. Ejus cum in omnibus rebus precipua erat auctoritas tum in iis, quae ad Religionem pertinerent, nihil sane Imperatrix, nisi de ejus sententia decernebat. In ceremoniarum, et sacrorum scientia, ita se jactabat, ut omnes admirarentur in belliosissimo exercitui dote tantum illarum rerum studio.

Horum Archetii aduentum aspectans, (nam ne de Polocis quidem Archiepiscopo sperandum erat, ut conficeretur, Potemkino absente) interim catholicis hominibus, qui Petropoli essent, ad decem millia numeris, suam dare operam constituit.

De his quum Archetius diligenter quaeiret, sic reperiebat: tanta multitudinis vix quartam partem avite pietatis, ac Religionis memorem, ventitare ad templum sacri interesse, illaque obire, quae Deus ipse ad suum cultum pertinentia nos docuit, ceteros copiam nactos omnem libidinem explendi, quam voluptatibus corporis, nullo prohibente, nec interpel-

47

lante se toto dederint, lumen animi extincte, nec se
colligere unquam, nec ad Deum respicere; longinque
etiam consuetudine cum aliene religionis hominibus,
plane obduruisse, neque nostrorum sanctitate my-
steriorum, ac maiestate vel leviter tangi, in eam-
que opinionem venisse, nihil Deum animadvertere aut
curare, qui calum sibi, quique honores adhibeantur.
Quorum pene desperata salute, in illis saltem confir-
mandis, ne quid ex aliorum contagione incommodi
acciperent, omnem Archetypis indignam posuit.
Honestissimos illorum ad se evocatos sepe cohortaba-
tur, ut cogitarent in medijs se hostibus versari, in
eorum habitare oculis, nullumque suam factum
latere posse vitia autem eos acriter docebat, atque
acutius in Nobis, quam recta videre, ac si quid sit,
in quo offendant, id etiam illa, que sint laudanda
obruere, magnamque infamiam in nostram Reli-
gionem permanere ex corruptis nostris moribus;
nam quod nostris solum culpe sit tribuendum, in
religionis id, quam profiteamur, contumeliam ab
ejus inimicis verti. Commemorabat preterea, ut Ethi-
corum olim animos, adversus Christianam Religionem
inflammatos, nostrorum virtus demisigant, ablexitque
pualtim

48.
paulatim etiam ad eam amplectendam. Exoptandum
nunc esse agebat, uti Præsi nostrorum quoque consuetu-
dine devincti, nostræ innocentia, vitæque integritate per-
specta, dolere incipiant, talium se ab Ecclesia abjef-
tos, pacemque a nobis petant: in quam curam ipsi
esse incumbendum: puellam, ut memorie prodicun-
est tantum valuisse, ut Iberorum gentem ad Christianam
traduxerit: nihil non posse quamvis rudes, et abjectos
homines Dei auxilio fretos.

Hæc similiæque in eandem sententiam illis præsertim
Aschettius inculcabat, a quibus nostrorum plurimos,
apud quos auctoritate ipsi, et gratia possent, in of-
ficio continendos speraret. At omnium maxime sa-
cerdotes, qui Propoli essent nostris præfecti, admo-
nendos sibi, et excitandos, et confirmandos Aschettius
existimabat. Quam ob causam, eos domum sepe
arcebat, tum ipse ad eos ventitabat, familiariterque
cum illis colloquebatur. Demonstrabat, religionis
primam ipsis debere esse dignitatem. Ecquod esset
Seculus, si quam ei labem sui ipsi moribus adpor-
gerent? Quam nec esset ferendum, si eorum, qui
a veritate longissime abstant, sacerdotes probabi-
liorem vitæ causam tenerent, quam ipsi sanctissime
alumni

alumni doctoresque adeo disciplinae? Neque in proca-
 randa vero hominum salute, pro qua Christus vel cru-
 delissimam mortem alacri, et libenti animo appetisset,
 ulli debent ipsi, aut animi, aut corporis laboribus
 defatigari, aut incomodis deterreri. Spectarent ea pre-
 mia, quae forte Christi milites amplissima, post hanc
 vitae angustias manerent. **Ab** quo majorem vim ora-
 tio haberet, exemplo etiam sibi esse animos permoven-
 dos Archettius duxit. Itaque festis diebus omnibus,
 magna numerorum frequentia, in templo ad aram ope-
 rabatur, sacraque omnia, ubi opus foret, diligentis-
 sime administrabat. Si quos pauperes esse sciret pe-
curia eos sublevabat, quantum suae quidem facult-
tates patiebantur, nemini non ad eum facilis fuit
 aditus, qui ab eo aut consilium, aut consolationem
 peteret. Quumque Archettio esset notum cere-
 moniarum nostrarum, ac rituum magnificentissimo aliquo
 adparatu ipsos interdum sanctissimos et sapientissi-
 mos homines, (in quibus Dignus Franciscus Salesius, qui
 sane unus instar omnium esset) ad illos quoque reci-
 piendos, qui a nobis deservissent, quod hi nimirum tante
 sepe numero maiestate percassi, divinum subesse a-
 liquid, cui parere oporteat, conficiant; naque id pro-
terminandum

mittendum Archetivius statuit. Itaque cum veteris
 templi, quod et angustum, et in interiori edium, quae sa-
 cerdotes incolerent, parte esset constitutum, partem opti-
 matam nostrorum, iidemque pietatis studiosiores, novum
 aliud omnium urbis templorum pulcherrimum collata
 pecunia, edificandum curassent, via publica, maxi-
 meque nobili, et celebri, Archetivius quovis magno
 opere fuit, quod adventu suo, non multum superesset
 operis. Ac ut brevi perficeretur, quum a Fabruo pre-
 fectis impetrasset, qui ejus excitati viribus, nec diurno,
 nec nocturno labori pepercerunt, ipse Archetivius tem-
 plum consecravit, ac dedicavit. cui gravissimae cere-
 moniae interfuerunt exterarum nationum catho-
 licarum ministri omnes, ad visendum etiam accef-
 serunt complures Prussi Principes rei novitate, ac
 specie commoti. Archetivius adhortatus presentes est,
 (spanicis quidem, nam longiorem orationem tempus
 non postulabat) ut ad templa Dei immortalis domi-
 cilia, caste, pureque adherent

Anterea illa praesertim cura Archetivii animo infide-
 bat, cognoscendi, si qua possent Prussi via in con-
 cordiam Pontificis Max. reduci, a quo essent misera-
 bili quodam errore distracti. Non quod tante magni-
 tudinis

tudinis, ac difficultatis rei conficiendae parum se solum
 putaret. (cujus ita tamen ardebat studio, ut ne ullos
 pro ea cruciatus, nec vitæ discrimen ullum reformidaret)
 nihilominus suas esse partes judicabat, aditus ad eam
 omnes querere, et, quoad posset patefacere. Quo certe
 consilio omnia Petropoli odorabatur, et peruestigabat,
 omniumque sensus, ac voluntates, ac ratas, plurima se
 ab Novogardiæ Archiepiscopo, quem Petropoli habere
 domicilium supra dictum est, posse elicere, mente
 agitabat, quæ cum eo congrueretur in ejusque se om-
 nino familiaritatem influeret. Quam Archetti cupiditatem
 augebat, quod ex multorum ad eum sermonibus
 de singulari illius prudentia Archiepiscopi, ac morum
 suavitate perferebatur.

Sed causam ejus conveniendi aliquam opponeretur, quæ
 sua in eum observantia officio solum tribueretur a Sædij
 Principibus, omnia circumspiciantibus, eoque ipsi etiam
 jucunda adideret. Hæc cogitati res fuit opportunissima
 oblata. Nam quum ad Imperatricem Archettius venisset,
 illi ut gratularetur, quod repte paulo ante fuisset aucta,
 eoque die infantula baptismo ablueretur, in Archiepi-
 scopum Novogardiæ incurrit, qui forte Sænis confectis,
 medicis duos inter Antistites, eo accepit, ubi frequens
 no bilital

nobilitate aderat, atque una Archetiius. Qui statim ut
 eum conspexit, ei se obtulit, salutemque impertit. Summa
 comitate: qua ille captus, quum restitisset, eumque aman-
 tissime resalutasset, aliquandiu sunt simul colloquuti:
 atque ille his verbis ab Archetio descepsit: commendamus
 nos amori tuo. Quo Archetiius facto tempus, in quod a-
 nimo imminabat, se nactum existimans, haud illum di-
 misit. Itaque paucis diebus post, ad Novogardie Archie-
 piscopum fidenter adit amplissimo is Monasterio
 preerat Alexandri, ut appellatur Nuuskii, quia Pluribus
 Divorum numero habetur, ibique habitabat.

Haud parva is quidem signa letitiae dedit, qua affi-
 ceretur, quod Archetium, Pontificis Max. Legatum, apud
 se videret. Quum uterque confedisset, multis verbis ut-
 tro, citroque habitis, sermo fuit ab Archiepiscopo illatus
 de vestibus, quas diversas ad sacra, adhiberent Praeci-
 Episcopi a Latinis: ex qua ea sane illi orta est cum
 Archetio disputatio, quam huic silentio preterire non
 dedimus, est enim omnino literis, memoriisque digna.
 Quum itaque Archetiius disisset, nullius momenti esse,
 Episcopos earum nationum vestitu inter se discrepare,
 modo omnes consentiant iis in rebus, quae ad fidem
 pertinent, quam recte quidem Paulus doceat unam
 esse

eye oportere, quod unus, nec se vero dissidens, est
 perpetuo sibi constans Deus. Sit ille respondit: Christiani
 nos fere omnes id, quod suam inter sit salutem, tenere,
 Deum esse, eundemque unum, tum Christum ejus
 filium e celo in terras delapsum, hominemque factum,
 nos uti, servitute Diaboli oppressos, in libertatem vindicari
 caret, suoque eum supplicio Patrij. Numer in nos offensum
 placasse, indeque nos peccatorum abluui sordibus, cumque
 Deo redire in gratiam, beatamque immortalitatem ad-
 pisei. Alij de rebj certent licet inter se Christum, haud
 esse propterea magnopere laborandum.

Atque non ijs solum, quae Archiepiscopus commemorasset, fidem
 contineri illorum posse, qui Christi discipline inherant,
 ait Brehettus. Neque enim illa tantum profecto Christum
 docuisse: cum vero jusse Apostolos, tum qui consequentibus
 temporibus, quoad mundus staret illis succederent, uti civi-
 tarum gentium hominibus praecipere, ea servare omnia,
quaecumque sibi ipse mandasset, quem ad finem ejus se
 perpetuo ad futurum sit pollicitus. Nunc Hymenaeum, et
 Philetum eam ob causam fuisse a Paulo e Christianorum
 societate ejectos, quod resurrectionem mortuorum jam
 adidisse existimarent: adeo a Christianis requiri,
 multo ut pluribus quam quae Archiepiscopus propo-
 neret

noneret ad sensiantur. Nil majore cura a patribus fuisse,
 quam ut idem ipsum Christiani plane omnes dicerent,
 nec ulli eorum inter controversias, dissensionesque extarent; ac
 si qui contraria his, quae ipsi tradidissent, differere aude-
 rent, notum esse, quem vehementer Christianos hortare-
 tur, praecipue Paulus, uti omnino ab illis declinarent
 eorum aditum, sermonemque defugerent; vel si Angelus
 is, e caelo missus fuisset, uti nec ejus rationem haberent
 ullam. Quod si diligentius consideretur, facile respiciri,
 eos, qui suam fidem his solum terminant decretis,
 quae maxime necessaria ipsi judicant, plerosque nec de
 his quidem recte sentire. Socinianum, exempli causa,
 qui Christum negat Deum esse, quantum de Incarna-
tionis veritate deminuerit. (quantum etiam Luthe-
 rianos, et Calvinianos, qui tot portenta somniant de
 fructu, quem ex Incarnatione homines percipiunt, de
Sacramentis, quae ex illo fonte promanent. Nempe in
 Religionis doctrina etiam, ut in reliquis, continuatio-
 nem esse quamdam, seriemque rerum, ut omnes inter se
 apte, colligataeque sint) Mirari se autem adiecit
 Archembius, quod in iis, quae ad Christianorum salutem
 pertinerent, illud Archiepiscopus praeterisset, quod
 tenendum sit unam esse Ecclesiam Christi, non

plures. Nihil esse tam clarum, tamque testatum in Sa-
 cris literis, ubi Christus Ecclesiam, haud quidem Ec-
 clesiam dilexisset, proque ea mortem subijse dicatur, Ec-
 clesiam voluisse prestare immaculatam, et sanctam
 tum Ecclesia appelletur Columna, et firmamentum
veritatis: eadem praeterea unius domus, unius familiae,
unius civitatis, unius corporis imaginibus adumbretur.
 Quae cum ita sint, merito laudandos Pontifices maximos,
 qui pacis, et concordiae cum Graecis auctores semper fuy-
 sent, dexteramque ad eos recipiendos semper tetendif-
 sent, quo ex omnibus una illi Christi Ecclesia consti-
 retur. Haud multum de his, Archiepiscopus respondit,
 Preciosa latinis discedere: praesertim quidem de proce-
 dendi modo Spiritus Sancti pugnatam inter eos a-
 criter, ac diu. Qua in controversia se ita statuere:
 quum de re perobscura, quae que adeo humane cap-
 tum mentis longissime superaret, agitur, non alij eam
 verbis proponendam, quam quibus apud divinos
 Scriptores assertur. Qui certe id habeant, Spiritum San-
 ctum a filio mitti, ac de eo accipere: tum vero illos
 solum, quod a Patre il procedit. Itaque haud nobis
 esse ab hac loquendi ratione discedendum: ac temere
 satinos fecisse, qui illa a Filioque intexissent. His

His ita Archiepiscopus respondit: Archiepiscopum non
debere esse nepotium, ista ab Arianis quondam objici
solere, filium non esse appellandum ονοςβιον, quod
ejus vocis nulla usquam fiat in divinis libris mentio.
Quibus fortissime Athanasium, Basilium, Nazian-
zenum, aliosque magistros, etque nobiles Patres testi-
fuisse. Hoc itaque nunc se contendere, quod illi dice-
rent, hinc Pontificibus Ecclesie, idque adeo illorum
esse munus, que sunt scripturarum latebris occul-
tata, ea proferre in lucem, ac explicare vocibus quam
maxime accommodatis, quarum quum vis, et sententia
in scripturis contineatur, quid esse, quod egre fere-
mus literas, et syllabas, quibus voces componantur,
in illis non reperi? Nimirum uti novis morbis
nova adhibetur medicina, uti hostibus novam
oppugnandi instituentibus rationem, novis malicio-
sibus eorum est impetus reprimendus, novaque
ineuntibus consilia, novis artibus occurrendum ita,
quod Hilarius precipiebat, ad novas hereses profligandas,
novis interdum vocibus utendum. Quare,
quum Spiritum Sanctum non a Patre solum, sed
a filio etiam procedere tum scripturae significantur.

tum Majoris nostrae jam ab ultimis inde tempori-
 bus aperte tradiderunt, non esse reprehendendos La-
 tinos, qui ea formula cavendum judicaverunt, uti in
 ea questione, quae ad immortalis Dei naturam spectet,
 ne errantem, et vagam, est uti certam, stabilemque
 haberemus sententiam. Nevinam, ait tandem Archetius,
 pax Graecos inter, et Latinos confirmaretur, quae quidem
 si sua posset morte representari, libenter se omnibus
 supplicii corpus offerre.

Majus esse hoc quiddam ait Archiepiscopus, quam
 ut ab uno homine, quamvis excellens, divinusque sit,
 confici queat. Ceterum unamquamque fere Ecclesiam
 in plures diversam partes: ita apud se evenisse, ita apud
 Lutherianos, et Calvinianos, ita etiam apud Latinos, apud
 quos Janjeniani omnia perturbent, plurimamque rebus
 publicis detrimenta importent.

Ecclesiam Christi diversam non esse, nec esse vero posse
 inquit Archetius. Eam namque esse Regnum, quod
in aeternam non dissipabitur, ut est apud Danielem,
 regnum autem divisum stare non posse, ac cito interitu-
 ram, quid ignoret? quod etiam, ut minime dubitan-
 dum adversus Iudaeos ipsum Christum posuisse.

Apud

Apud nos Latinos unum esse omnium sensum om-
nes verbum Evangelii per os Petri audire, et cre-
dere, per os Petri inquam, qui divinitus ad id mun-
eris electus, in suis adhuc successoribus Romani Pontificibus
vivit, et presidet, uti ad Eutychetem
Petrus Chrysologus scripsisset. (Janseianos vero perdi-
tissimos homines, Ecclesie Christi perniciosos, ab ea ex-
terminatos, nec jam illius magis esse Cives, quam Simonia-
ni, olim Menandriani, Cerinthiani, ac relique ejusmodi
label fuerint.) Haud minus veram esse Ecclesiam,
quamvis multae in ea hereser orientur, quae ne oriantur pro-
hiberi nequeat, quam sit recipere ut veniant scandala,
uti est a Christo predictum. Sed unitatem Ecclesie
hoc maxime constare, quod cum Romano Pontifice, cui
vicarias suas partes in terris Christus derulerit, tam-
quam cum capite membra, reliqui Episcopi, et fideles
cohaereant, ex quo pulcherrimum illud, omnibusque parte-
bus vive consentiens Christi corpus efficiatur, qui ipsius
alatur spiritu, et vigeat.

Vicaria eajusquam opera Christum non egere ait. Ar-
chiepiscopos: ejus enim, ut Dei infinitam esse vim.
Cum vero omnibus Apostolis Ecclesiam gubernandam
tradidisset

tradidisse. Non se infician, Sanctissimum Papam (hoc
 semper nomine appellare Pontificem Max. consueverat)
 suae Ecclesiae caput esse, aut unumquemque Archiepisco-
 pum perinde esse ejus Ecclesiae caput, cui regende pre-
 sit.

Sed neque Apostoli, et Episcopis, tamquam Ministris,
 in sua edificanda Ecclesia, Christum equis, archet-
 tui respondit. Eum potuisse homines singulos ipsum
 per se docere, quae vellet: idcirco ne Apostolorum, et Epi-
 scoporum esse operam ab Ecclesia retroverendam? Non
 quid possit Christus, at quid constituerit, quid egerit
 haec esse spectandum. Eum posse in Ecclesia tum
 Apostolos, tum Pastores et Doctores, nempe Episcopos:
 At Petro uni hanc tantam impausisse personam, ut
 oves suas omnes, nullo cuiusquam habito discrimine
 pasceret, uti Suos fratres confirmaret, Petro inquam,
 tum qui ei succedant Romani Pontificibus. Quod si
 vero non sub uno capite, omnes Ecclesiae, tamquam des-
 persa membra redigantur, sed illarum unaquaeque suum
 caput Episcopum, aut Archiepiscopum habeat, quae
una consistet et Ecclesia Christi? Colloquium non
 diremit: sed Archetio ille patet usus est, nemine ut
 videretur

videretur aut familiaris, aut libertinus. Itaque alios
sepe inter eos sunt illa eadem disputata, quod nullum
sane tempus pretermitteret Archetius ei persuadendi,
uti pro sua dignitate, et auctoritate eniteretur ad pa-
cem conciliandam. Ille quidem fatebatur, eam, quam
nos Latini tenemus Religionem, esse optimam: ac ita
etiam sentire. Archetius vidit complures alios Papho-
rum Antistites, quos Sciropoli sibi oblatos, omni officio-
rum genere est prosecutus, atque ad concordiam vehe-
menter impulit. Sed si ab illorum animi error auferri
non potuit, quod hominibus nullo scelere contaminatis,
justis, ac bonis, hiet ab Ecclesie Capite separatis, regum
tamen parere existimarent.

Quae res illos tardiores, frigidioresque ad agendum cum
Archetio de pace efficiebat.

Ab ea autem se omnino deterreni calumniabantur po-
puli metu, qui certe rudis, immanis, superstitiosus, acer,
quod in Latinos odium a parentibus suscepit, id ve-
neat deponere. Eo se quoque prohiberi aiebant,
ne Pregonianam Kalendarii emendationem, cuius ipsi
essent cupidissimi, adesseerent, in magna quoque potius tem-
porum perturbatione, et confusione versari.

Eadem populi timore adfuit ipsos Civitatis Principes
Archetivius sensit, apud quos quum se eis gratiosum jam
intelligeret, testabatur, nihil Pium VI. optare magis,
quam uti Prussos, Filios sibi multo christianos recuperet,
nihilque ea re docebat posse esse Catharinae II. gloriosius.
Sed hos, ne Nobiscum conjungerentur omnium maxime
avocabat, quod nolent animos offendi Praeforum, qui in
nibus Turcarum versantur, quos potius sibi adjungi ami-
cos curarent, quod eorum opera uti sperent, si quando
Turcas de Europa dominatu pellere aggrediantur. Ita
que, ut sui desiderium illis injiciant, id maxime abtentat,
quam primum fore ut ipsorum auspiciis, libertatem illi,
ac veterem gloriam recuperent: tum vero illorum se ac-
adamare cultum preceperunt, eorumque de Religione
sententias, instituta, mores defendere. Qua mentes num-
mos etiam cuderant, in quibus Catharina II. expressa
conspicitur Praefos e catenis educens, ab iisque sep-
trum accipiens: in quibus nummis haec sunt inscripta:
Vere Prosecuri Religiois. Sed de his hactenus: ad
religiosa explicanda pergam.

Sicstrzewicium, et Benistawskium, quae e diversis, ac
remotissimis regionibus Petropolim ab Imperatrice ar-
cepit

cepit, supra dictum est, eo tandem venerunt Archat-
 tius statim intellexit, quam esset Sierzenewicium tam
 Imperatrici, tum universis Principibus jucundus, qui ejus
 consuetudine mirifice capiebantur, ac magno cum usque
 honore adficiabant. Nam præter ingenium, linguarumque
 scientiam, quibus ipsam excellere supra docuimus,
 erat is certe blandus, comis, perurbanus, ac temporibus,
 et cuique hominum nature callidissime inserviens.
 Hoc vero illi maxime in eo admirabantur, quod huma-
 nationibus esset litterarum, ac Philisophicæ, et geometriæ discipli-
 nis instructus: quarum ne ullum quidem vestigium
 apud suos Sacerdotes cernebant.

His de causis, nulla sane Archetio facultas dabi-
 tur quidquam in Sierzenewicium agendi, ut is non-
 ne preteriretur, aliquisquæ ei, aliquis indereretur.
 Etsi id percupere Pontificem Max. Suebat, cui in-
 sus animo hæret ille dolor, de quo Pluribus, et sepe-
 jam diximus. Quia de eo si quidem scire ausus fuisset,
 omnia perturbatum ire videbat. Quamobrem op-
 timum factu esse duxit Sierzenewicium omni co-
 mitate, et officiorum genere sibi devincire, quo Secum
 consilia conjungeret, ac illam, qua floreret gratiam ad
 rei

rei catholice emolumentum converteret.

Hanc Archetiius Petropoli omnium Principum animi insitam opinionem reperit. Nestrozence wicium, et nomine, et potestate jam dudum Mohilowit, esse Archiepiscopum, ex quo eum ita Imperatrix in suis decretis appellasset, hocque illi unum, ad speciem quamdam, et ornamentum deesse, ut Pallii insigne ab Legato Pontificij Max. acciperet. Est enim a nobis animadvertum nihil humani esse, divinique juris, quod non Imperatrici dominatu contineri poterit. Itaque ad illam opinionem evelkendam, multa opus fuit Archetio industria, multaque orationis gravitate. Eam illi tandem remittere visi sunt, eamque Archetio veniam dederunt, ut que res Catholica postularet, queque essent ex Romane Ecclesie institutum, et preceptis, ea omnia publice, aperteque ageret. Quod certe mirandum est, in difficillimis temporibus, atque hominibus, ac in civitate, que tantum a nostra consuetudine, ac studiis abhorreat.

Archetiius, uti via, atque ordine procederet, Mohilowit Ecclesiam Archiepiscopalem declarandam primum summum statuit. Itaque duos Petropoli nactus integrimos

62
gerrimos, atque optimos viros, Sacerdotes Albæ Pussie,
eorum locorum apprime quæros, ex illis ad se evocatis,
postquam ejurassent calumniam (quod ita sit a
majoribus cautum) diligenter multa de Mohilowia
quæsitit: æqua esset oppidi amplitudo, quæ celebritas,
qui hominum cultus, qui templorum numerus, quæ
magnitudo, qui splendor. Ex quibus certior est factus,
nullis repugnare exemplis vetustatis, nullisque nostris
legibus, quod Archiepiscopale in illam Urbem nomen, ac
dignitas induceretur.

Ac de censu ejus, quicumque deinceps foret Archiepi-
scopus, jam ita constabat, ut nullis dubitandi relinque-
retur locus. Quod enim anno MDCCCLXXIII, Sittenæ ad
Czerwicewium Pussie Albæ Prefectum detis Cathari-
na, privatim quodammodo jussit, ut Pontificii taxina-
rum partium, qui domicilium Mohilowis haberet, ren-
naa decem milia rubla ex erario suppeditentur,
id inquam proximo anno publice confirmavit, diplo-
mate illo IV. Id. Maj., ad cuius sanctitatem nequid
desisset signam est ei Senatus adpositum.

Et de Collegio Canonorum Mohilowis, constituendo ve-
hementer arguebatur Archetimus. Nam illarum consilium,
et

et opera opera pretio esse Archiepiscopo debet, si quando
 eam flagitet, ac profecto, sine illij, multum presidij,
 et ornamenti Ecclesie Mohilowiansi desuisset. Atqui
 nec fundi, nec pecunia suppetebat, unde iis ad usum
 vite, cultumque Archetii prospiceret: nec ulla vero
 usquam erant Sacerdotia in Alba Prussia, quibus cu-
 ra non esset animarum adjuncta, que ille idcirco pos-
 set Canonij adjudicare. In hij rerum angustiis, quam
 Archetii omnia perscrutaretur, inveniebat tamen, in
 Sacerdotiis Albe Prusie, octo esse ampla, atque opi-
 ma, Preposituras nempe Mohilowiansem, Orunensem,
 Nowelensem, Lucinensem, Duneburgensem, Marienkan-
 sensem, Miusslawiensem, et Siebezenensem: quibus ii,
 qui predicti essent, plerumque ob illam ipsam copiam,
 minime receptum pastorij officium, ac munus exe-
 quebantur, sed oves suas mercenariis dimittebant: quanto
 harum vero incommodo, ac detrimento quisque po-
 test facile colligere.

Quibus rebus cognitis, tenere se Archetii, quam
 optabat, rationem existimavit Collegii instituendi
 Canoniorum. Nam si ita cujusque illorum sacer-
 dotiorum bona divideretur, uti pars ei alendo ad-
 signaretur

Signaretur, qui illud susciperet, secundum Concilii Tridentini
 modum, quae reliqua adhiberetur. Canonico, videbat Colte
 quum acto Canoniorum subito Mohilowie, existere. Quod
 Consilium eo magis Archetio probabatur, quo per id etiam
 nequitie medebatur illorum, qui ea post haec sacerdotia
 spectarent, ut eorum opibus abaterentur, ad mollior,
 delicatque vivendum. praeterea Sacerdotum numerum
 in Prussia Alba augebat, quae res multum interesset ad
 eorum Catholicorum salutem. Itaque haec dubitandum
 statuit, quin ita faceret.

Sed ipse illorum Sacerdotiorum possessores exorbare
 inde non poterat, ne ii quidem passim fuissent, fortunas
 se comminui. Quamobrem, quae una restabat via, novam
 explorata, et perspecta voluntate, Archetius eos singu-
 los Canonicos Mohilowieenses renunciavit, sic ut ex ipsis
 quatuor appellarentur Dignitatos, ac unus Propositus,
 alter Archidiaconus, tertius Castus, quartus Scholasticus
 vocaretur. Nidemque omnibus imperavit, uti curanda-
 rum animarum, quae cuique obtigerat, provinciam
 idoneis interea hominibus admittendam tradant,
 secundum Benedicti XIV. Pontificis Max. decreta IV.
 Non. Septemb. anni MDCCXII, ubi vero eorum quae
 quam

quam, aut de veteris sacerdotii possessione deceperit,
aut de veteris sacerdotii possessione deceperit, aut
diem supremum obierit, Nistrancevicium iussit
partitionem illam honorum facere, quam indicavimus.

Collegio Mohilowic Canoniorum ita constituto, jura
Archetti, legesque descripsit omnino temporibus ac-
comodatas, ac Tridentini præsertim Concilii, et Pontificum
Maximorum Decretis, præceptisque majorum conferta
neas.

His explicatis rebus, ut Mohilowic Archiepiscopatum an-
deret, diplomate sibi id faciendum intelligebat.

In quo certe exarando plurimum adhiberi oportebat
cautionis, et diligentis. Nam primum tam immensa
spatia, ad que Russorum dominatus pertinet, sub
unius Pontificis ditionem subjungere id projecta
nostris institutis, consuetudine, quin a ratione ipsa a-
bhorrebat. Contra Imperatrix in eadem sententia per-
manere Archiepiscopatu uno Mohilowicensi, in sua
regno, contentos debere esse. Itaque sic Diploma Archet-
tius conscripsit, ut non terrarum regionibus, sed certis qui-
dem hominibus potestatem Archiepiscopi terminaret,
decerneretque solum, ut Catholici latine discipline om-
nes

nes, qui in Russi Imperii finibus versarentur, ei partem
subissent: Tum vero illud sollicitie ejus fuit cavere, ut
Pontifici Maximo esset integrum, minus dum temporibus,
Religionis Catholice statui in Russia melius consule-
re, easque partes pluribus Episcopis custodiendas distri-
buere.

Hanc precipue ob causam, ut illa valerent, que in Bre-
vi Pontificis Max: ad se scripto sapientissime fuissent
addita: = in amplissimo totius Prussie imperio, novus
a te creandus Archiepiscopus suam possit supra
Catholicis latini ritus ordinariam auctoritatem, et
jurisdictionem exercere, quoadusque altera nobis a-
ctis Catholicis Episcopos deputandi se se offerat oc-
casio ac donec aliter per hanc Apostolicam Sedem
venit dispositum: = hec inquam ut valerent, tum
vero ut quidquid ipse decrevisset adprimo eidem Bre-
vi congrueret, eoque omnia referrentur, Archetius illud
in suo diplomate intexendum existimavit. Sed verba-
tur, ne qua in ea Formula Invidiositas, et Suspici-
bus Prussie Principibus displiceret, quos quidem celo-
ri diploma non poterat.

In quibus hoc primum, atque omnium maxime Archetium flagitarunt, commentario etiam in eam rem, Imperatrici nomine ei tradito, uti illud templum Mohilowię Archiepiscopale diceret, quod Dei Matri Virginę in Cælum receptę esset dedicatum, nobile, et magnificentissimum, atque idoneo situm oppidi loco, præ altero Divo Stanislai parvo quidem, ac veteri, minusque illustri. Nam Archetius, quod illud ad Sodales Carmelitas pertineret, quos inde ejici volebat, ratus eorum operam utilem esse Mohilowiensibus Civibus, necessitate compulsus in Divo Stanislai, quod Parochus Civitatis, sive ut nuncupabatur Prepositus obtinebat Archiepiscopalem Sedem collocandam statuerat. At Imperatrix ejus præsertim rei causa Dei Matri templo hanc accessionem fieri dignitatis optabat, quod cum sacrificia sicut zencewicio, Pontificali ceremonia factis, ipsa interfusisset, una cum Josepho II. Romanorum Imperatore, quo tempore Mohilowię resitit, ex eo dicebat templum illud jure suo ab Archetio potere, ut ne aliud sibi præferret. Itaque Archetius ubi aliquandiu repugnasset, denique est Imperatrici adensus. Neque tamen omni id fructu caruit. Nam Sodalibus Carmelitis in alia sui Ordinis domicilia

dormiilia commigrare jussit, in eorum edibus uti Cleri-
corum Seminarium constitueretur Archetius imperavit,
quum nullus antea vacaret Mobilowic locus, qui ei adri-
bueretur. His rebus gestis, quum jam Archetius pro com-
perto haberet, nihil esse, quo Principum animi offenderen-
tur in suo diplomate, quo Ecclesiam Mobilowicensem Ar-
chiepiscopalem faciebat, nihilque vero in altero, quo
Siestrzencewicum Archiepiscopum renunciabat, antequam
ea obliquaret, ederetque, diem volebat constitui, quaij-
se Pallium Siestrzencewicio publice imponeret: idque
maturare Archetius studebat, Warszawiam nimirum
spectans, eoque celerime redire cupiens, ubi rem Catholi-
cam sui desiderio oblanguescere sciebat. Hyems vero
impendebat, quo tempore anni, maxima illij in Regioni-
bus Frigorum usq, niviumque altitudo omnino ei reditum
interclusisset.

Quod magnum, quod Archetio ortum est certamen cum
Principibus, ob sacramentum, quod Pontifici Max:
dare Siestrzencewicius deberet, eum Petropoli diutius
remanere compulit. Quum enim sit ita in libro Ponti-
ficali preceptum, ut quo die quis primum Pallio indui-
tur Sacramenti certa forma suam Pontifici Max: fidem,
antioxinexu obliget, Archetio Pius mandaverat, ne commit-
teret, ut ab illa multarum & tatum consuetudine sapien-
tisque

tique instituto Nestorencivicijs discederet, et Gallitinijs,
 qui Imperatricij erat Vindobonę Legatus, nescio quam de
 causam alicujus re rogatu, an sua sponte, formam sacra-
 menti illam Gallice redditam, Imperatrici miserat, idque
 suę literę vicijs est significare, quod in Germania fuerit
 illa ab Josepho II. de medio sublata. Qua re Ottermannus
 Archetium die quadam, apud se, improvise adortus,
 Imperatricij ei verbis retulit, ne graviter ferret, si a
 quo sacramento prohiberentur Episcopi in civitate
 catholica, eo Nestorencivicijs Petropoli abstineret, si-
 mulque demonstravit, quę Imperatrix a Gallitinijs
 accepisset Archetius nihil ea oratione perturbatus,
 ita respondit: non se quidem inficiari Josephum II.
 ejus sacramento solemnem religionem apud se olim
 antiquasse; at id quoque exploratum se habere, quod
 ille, Pii VI. fractus rationibus, cessisset, edictoque suo
 pristinum morem retulisset. Id ubi intellexit Ottermannus,
 non tamen acquievit; sed locorum esse habenda
 rationem dicebat, non idem esse Pontifici Max: Petro-
 poli concedendum, quod ei apud Catholicos tribuatur:
 videri omnino sibi, id sacramentum, quod Pontifex
 Maximus ab Episcopis repetat, ei sacramento adver-
 sari, quo suis illi Principibus fidelitatem profiteantur;

atque

acque unum pugnare cum altero: cujus rei causam haud
 posse Imperatricem sinere, uti Nestorense vicium, aut quicquam
 apud se alius ex eo vinculo, quo secum sit adstrictus,
 quidquam laxet: hac itaque in re Pontifex Max. transire
 faceret. Quae ubi Ostermannus dixisset, tum vero in
 Pontificii Sacramenti singulis fere litteris haerere, nihil
 sani in quocumque verborum, nihil sincere conspiciere,
 ubique metuere, ne veluti tendiculis deciperetur.

Quae in ea re tanta morositas aliorum quoque Russiae
 Principum erat.

Archetii mansuetudine sua quadam, et patientia,
 et obsequio eorum animos mitigare, in singulis eno-
 clandis non parvam molestiam devorare, omnia aper-
 te, ac dilucide explicare, illud praeterea dicere, sacra-
 mentum, quod ita perhorrescerent, non fuisse nudius
 tertius repertum, ut novitate sua displicere, aut suspici-
 onem injicere aliquam ipsis debeat, sed a multis
 jam etatibus usurpatum ab omnibus Catholicis
 Episcopis: nec ex eo quidquam damni Respublicae
 unquam fuisse, nec ullum eorum unquam minus
 suo Principi obtemperasse, minusve suae Civitatis ser-
 visse commodis, quo arctius jurejurando suam Pontifici Max.
 fidem

Fidem devinxisset. Nempe ita se rem habere; uti Ponti-
ficis Max.; qui Ecclesie regende sit a Christo prefectus;
auctoritas minime eorum obstat auctoritati; penes quos
cura sit moderande civitatis; ita nec que illi redolan-
tur officia de eorum ratione officiorum; que alteri
persolvenda sunt; quidquam detrakere. Vti vero usus ad-
monnerit; societatem; quam cum ipsis; et cum republi-
ca homines coivissent; sancendam; et firmandam deum
esse; summo Dei numine advocato; et interposito; et si id
antea ne cogitatum quidem fuerit; eandem Pontifici
Max. rationem fuisse necesse inducere; quo conjunctio
illa; communique interior; et propior; que Episcopis
esse cum ipso debeat; nec disjunderetur unquam; nec
dissueretur.

Ita Archetius contra illos pugnavit valentior; certe;
non quidem rationibus; sed pertinacia; et viribus.

Qui tamen se loco moveri passi sunt. Itaque eadem
quum aliquandiu deliberassent; ad extremum Archet-
tio commentarium ab Imperatrice reddiderunt; in
quo esset; remittere se jam Archetio; et concedere de
eo sacramento; neque contra ejus summam venire.
duo tamen postulare; ut in eo pretereantur; que cum
166

sine statu civitatis omnino nequeant consentire. particu-
 lam illam primum de Hæreticis, et Schismaticis perse-
 quendis, et impugnandis, tum alteram de possessionibus
 Episcopalibus nec vendendis, nec permutandis, nisi bona
 cum venia Romani Pontificis. Ad hæc Imperatrix fla-
 gitabat, uti Siestjencevicius dicto Sacramento illud
 adderet, se propterea illa omnia esse pollicitum tanta
 religione, ac professum, quod nihil eorum sciret pu-
 gnans esse cum illis, quæ Imperatrix eadem religio-
 ne adfirmasset.

Archetivius Letitiam cepit aliquam, ubi vidit ad tam
 pauca redactam totam controversiam esse, gratulatus
 que sibi est, quod non minimum suis sermonibus, et
 disputationibus profecisset. Demonstravit Ostermanno
 tamen, non sui arbitrii esse quidquam in eo mutare,
 quod apud universam Ecclesiam Catholicam sit in more
 positum, ac legis vim habeat, Pontificis Max. ad id au-
 ctoritate opus esse, eo rem esse rejiciendam, obsecrare
 se, ut Imperatrix hanc sibi potestatem faciat, ac æquo
 animo patiat, si omnibus ipse interea actionibus
 superest deat, dum a Pio VI. responsa expectantur. Spera-
 re se, cum in hac quoque causa nihil non pro sua sin-
 gulari

quam iustitia, facilitate, et humanitate decretorum.
Post duos menses, initio anni MDCCXXXIV, littere sunt
Archetio Roma adlate, in quibus eum Pius admo-
nebat, uti temporibus, quando aliter fieri non posset,
obsequeretur, non se repugnare quominus illo modo Sa-
cramentum Siestrencewicis sibi diceret. Quibus ac-
ceptis mandatis Archetius, haud sibi praestandum
putavit uti tum diplomata sua, de quibus antea diximus,
ederet, tum Siestrencewicis Pallium rite imponeret.
Cui rei constitutus dies est festus Cathedrae S. Petri.
Eo die incredibili in nostro templo fuit omnium or-
dinum frequentia, ac pleraque nobilitas, multique
Ruspum Principes eo confluerunt. Itaque Archet-
ius nactum se tempus existimans publicae etiam
adhortandi Ruspum, ut nabiscum se conjungerent, eam
orationem, quam habuit tum, de Pallii natura,
usu, et significatione ita conclusit: = Hic mihi
= liceat, Ven. Frater (Siestrencewicium quippe adlo-
= quebatur) animam meam effundere in Sinum tuum.
= Quoties enim, in hac magnificentissima urbe, hujus
= consideravi inclite, invictissimeque nationis ad cultum
= divinum, sinceramque pietatem proclives animos, quoties
Ruspum

77
= Pastorum insignem probitatem, atque virtutum omnium
= præstantiam contemplatus sum, toties mihi, obortis
= lacrymis, exclamandum fuit: utinam tales quum
= sint nobiscum omnino conjuncti essent. Atque ea
= dem mihi tunc observabantur animo vota, quæ
= quodam charitatis excessu, olim conceperat Paulus,
= quum pro salute Fratrum suorum cupiebat esse ana-
= thema a Christo: eadem etiam, quæ eadem charita-
= tis excessu, olim conceperat Moyses, quum pro salute
= sui populi dixit ad Deum: dele me de libro vite.
= Ac certe quidem animam meam superimpendere
= quam libentissime cuperem, ut hic divitionis meus,
= antiquissimi illius veteratoris opus, qui semper in Ec-
= clesia Dei frangita dissidia molitur, excitat, fovet,
= tandem aliquando prostratur, proteratur, dissipetur.
= Satis, opinor, intelligis, Ven: Frater, quid Sancta Mater
= Ecclesia a te vehementissime cupiat, postulet, flagi-
= tet. Equidem Divinissimum illum Spiritum, veræ pa-
= cis, et concordie auctorem, et fontem, votis omnibus ad-
= precari non desinam, ut fiant utraque unum, et om-
= nes latini, Pruthenique eadem perfecta fide, eadem
= beata spe, eadem sancta Charitate, unum simul
= Que

73.
Luz sic ab Archetio acta sunt, voce, oculis, gestu, et
eorum, qui aderant, animi multum permoveri visi fue-
runt. Luz oratio non solum Latina lingua, qua est pro-
nunciata, sed gallice proterea, ac rursus conversa, typis
fuit consignata, quo testis posteritati esset patrie Pii VII.
erga Russos voluntatis.

Ex quo Imperatrix rescisset, nihil jam superesse impedi-
mento, quominus Pallas amaretur Sigerzeancevicus, quin
ei rei dictam esse diem, non cunctandum sibi esse vidit,
uti fidem, quam Pio toties, Archetioque dedisset, de Po-
loccensi Archiepiscopo, prestaret, ac diuturna utrumque
cura liberaret. Itaque Ostermannus tum Archetio,
Imperatrici verbis, renunciavit, sibi placere, uti He-
rachijs Lissow^{ow}skij Monachus Ordinis S. Basilii, de
quo nos supra mentionem fecimus, qui triumvir adhaec
fuisset Ecclesie Polocensi administrande, ei Archiepisco-
pus proponeretur. Hic Archetius, gaudio pene exul-
tans, quod videret illarum partium Catholicos, ex multa
denum jactatione, portui adpropinquare, quam potuit
amplissime suo, et Pii nomine, Imperatrici gratias egit.
Tum eodem usus tabellario, qui eadem ipsa die, ad
Alte Russis Praefectum proficiscebatur, Litteras Im-
peratrici

peratricij deferens de ^{soubli} Lisswskii honore, ipse ad Ox
^{Horbachii} baskium Diviskit in ditione Polonie, Regij Episcu-
pum, hominem certe animo, et virtute Episcopali pre-
stantem litteras dedit, uti quo posset citius Polociam
contenderet ad Lissowskium consecradum. Id enim
unum restabat, quo certus illis esset rei Catholice
status.

^{Horbachii} Ox baskius, acceptis Schettii litteris, quum incredi-
bi quodam Religionis amore flagaret, quam Polociam
adfectam jam pridem gemeret, eo properavit, statim ut
Frigit aliquanto remisit. Neque illud tempus est veritus,
quo gelu, unde constiterint, illis in regionibus, flumina,
vique sint opplete omnes, dissolvitur, quod solet tem-
pus esse iter habentibus teterrimum. Itaque, nequam
vix progressus, in morbum incidit, quem ille tamen cont-
empsit, magis de rei catholice salute, quam de sua
valetudine sollicitus, strenueque perexit ire.

Polociam quum venisset, quamquam vix morbi ingra-
vesceret, non tamen Lissowskium sollemni ceremonia
consecrare distulit, ex quo quidem vehementius cepit
egrotare, ac post triduo consumptus est. Letus tamen
ille abiit e vita, quod Catholicos Polocenses intueri
deret

deret. Fuit ejus casus Luchasus Archetius, acerbus bonis
omnibus. Sed tantum nimirum fuit catholicam Reli-
gionem Policie, prope evertam stabilire, ut id vel sancis-
sima alicujus viri sanguine redimendum videretur.

Dum hec pro Polonibus geruntur, Archetius Pii manda-
ta etiam de Benislavskio curabat. Itaque quum ex pro-
ductis, more majorum, testibus incorruptis, et integris,
Archetius ~~Primum~~ ~~etiam~~ ~~de~~ ~~Benislavskio~~ com-
perisset, in se in Benislavskio omnia, que ad episcopa-
lem locum adsequendum requiruntur, diplomate eum
suo Episcopum ^{Pragensem} ~~Pragensem~~ renunciavit, quem Sierozen-
cevicus, in sua tanta gerenda Provincia adpitem
adhiberet; eundemque Archetius ipse consueto Lati-
norum Episcoporum ritu consecravit. VI. Id. febr. At
eum Sierozencevicus in Archiepiscopatu Successorem
designare omisit.

Quumquam enim Rome, apud Principes, hec invaluisset
opinio, Imperatricem velle Benislavskio eum quoque
honorem decerni, id tamen non eam curare Archetius
coram perpexit. Sierozencevicus ipse negabat eade
re Imperatricem jussisse quidquam, nec se aliter cogi
posse dicebat, ut ei re adveniretur. Quia quum Archetius
pro

pro sua humanitate, ejus diplomatis, quod proxime
 commemoravimus, exemplum, antequam obsigneretur,
 Bemslawskio ostendisset, ubi ne litera quidem de illius
 jure, Successionis, eumque rogasset, sibi ne ejus diploma-
 tis ratio placeret, ille adfirmavit. Ad quod Archetiius ita
 est interpretatus, non plus illum sibi postulasse, quod ni-
 hil sibi ultra debere sentiret. Commodissimum vero Ar-
 chetiius existimabat, periculum antea facere ejus fi-
 dei, priusquam illa amplitudine dignus pateretur,
 cujus si esset cupidus, ad eam, preclaris actionibus ren-
 tenderet.

His rebus gestis, de ea sibi lege per diligentem investi-
 gandum, et cognoscendum Archetiius judicabat, quam
 Imperatrix Catholicae imposuerat VIII. Kal. Febr. an:
MDCCLXXXII. Quae quidem optandum fuisse, uti
 abrogaretur. Sed nemo tam rudis, ignarusque rerum
 id unquam a Catharina II. sperasset, praesertim, quam ni-
 hil pretermisum fuerit, quo demonstraretur, ejus legis
 summam vim esse debere. Non enim solum per sena-
 tum lata, ac publicis locis proposita, sed Nobilioris
 in ipso fuit templo recitata, sacris a Siergencewici
 persolutorij presentibus omnibus Magistratibus Ci-
 vilitatis

24.
vitaty, ac militum Ducibus, cunctis præterea ordinibus, ac
Frequentissimo populo. Itaque id vel unum consequi, uti,
que minus tolerabilia essent in ea lege, corrigerentur,
Saty hercule id erat magnum.

Aliud ejus legis præcipue Archetii animum pungebat,
quo jubebatur, ut iis disceptationibus, que coram Episcopo
haberi debeant, quoties persona aliqua seculari in jus
adducatur, delectus unus a Magistratu Civitaty, iudex
interit: tum ei, qui apud Episcopum causa ceciderit,
provocatio ad Senatum datur. Qua ratione quidem
libertaty omnis Ecclesie tollitur, quam ei Christus morte
sua peperit; neque sperandum erat, uti pro sano un-
quam aliquid fieret.

Quum de eo studiosissime que listet Archetius, invenit
tamen, Summa sua cum voluptate, ~~Indignitate~~
cium belle, torpem eam servitutem effugisse.

Nam illud jussum perinde accepisse, ac si de causis,
que Spiritales a pro nos appellantur, nullo modo agant;
tantumque sua industria effuisse, hæc ut interpreta-
tio invaluerit; itaque nullum profanum adhuc ad
earum controversiarum judicia adspicisse. Quam
Archetius rationem uti munitionem redderet, in ma-
trimoniorum)

trimoniurum prolestin causis, in quibus effrenata im-
proborum libido nulli Sat vinculis coercetur, sanxit,
ut Archiepiscopo de illis iudicium exercenti, in consi-
lio adessent ii quatuor Canonici, quos Mohilowis, alter-
nis tribus mensibus, commorari, sacraque legitima obi-
re iusserat.

Aliud erat illa in lege, quod Archetius multum exhibe-
ret negotii, quod Imperatrix nimirum statuebat, ut
Mohilowensis Archiepiscopus summum teneret Beli-
giosarum Familiarum omnium, apud se, magistrum,
nec alter esset, nisi quem Archiepiscopus ipsis pro-
pulsisset, obtemperarent. Atque trienni spatium, quo,
uti supra dictum est, Pontifex Max. potestatem desi-
niverat, Siestzenewicio in reliquas familias traditam,
jam efflaxerat. Pium vero quum perituerit, quod
eam potestatem semel ad Siestzenewicium detulisset,
Archeuius, quod illi ea nunc esset
proroganda: id quod nisi fieret, multo illud erat gra-
uius, et acerbius, Siestzenewicium nisi pro se, in quo
nullum ipsi justum esset imperium.

Archeuius post aliquot cum Russis Principibus contem-
tiones, eis demum persuasit, equum esse, ut Siestzenewicij

cewicius ipse ob illam rem Pontifici Max. per literas supplicasset, tum non debere illos mirari, aut iniquius ferre, si eas Pius formulas suis adpositivis decretis esset, quibus caveret, ne inquam deinceps fraudem, ut antea, Nestroencewicius indueretur. Interim Archetius, quo ne opportunitatem, quae dabatur, amitteret, Nestroencewicio, quoad ei Pius responderet, concedendam existimavit, ut iis facultatibus in Religiosos Sordales, septimo ante. anno, a Pio acceptis, pergeret uti, hac exceptione tamen, ut eas modo intelligeret Religiosos Sordales esse, quos eo numero in presentia habent Pontifices Maximi, nam reliquos, quicumque sint demum, qui in Regia Alba versantur, Episcopali auctoritate, et jurisdictione, natura ipsos sua contineri, sic ut nullum propterea, prorsum Pontificis Max. jussum sit requirendum. Quod Archetii Decretum tum Nestroencewicio ipsi, Russique Principibus probatum fuit, tum illud Pius est suo Decreto, totidem fere verbis sequutus.

Tertium erat reliquum ea in Catharinae Sige, rei in Russia Catholice admodum perniciosum, quo nempe vetabatur, ne externi deinceps Sacerdotes, ad excedendos Catholicos, in Russiam arceberentur, aut admitterentur, atque

Archiepiscopus

Archiepiscopo precipiebatur, uti eos solum ad illam
 rem adhiberet, qui in Prussia vel nati, vel civitate do-
 nati essent, ceteros excluderet omnes, atque adeo exten-
 deret. Sed neque ex Prussia haberi tanta sacerdotum
 copia poterat, quanta posterorum numero sufficeret.
 Tum vero, quum nos in Prussiae finibus dispersi, partim
 Itali Sicut, partim Galli, partim Hispani etiam, aut Lu-
 sitani, aut Germanique esset, nimirum vel questus, vel
 honoris cupiditas domo evocasset, remio, nisi qui ejusdem
 sit loquax, ejusdem ingenii ac sensus, eorumdem morum,
 quos diversos in diversis Nationibus perspiciamus, potest
 ex quibus profecto Sacerdotis, Curatorisque animarum.
 Officio Junge, et manere.

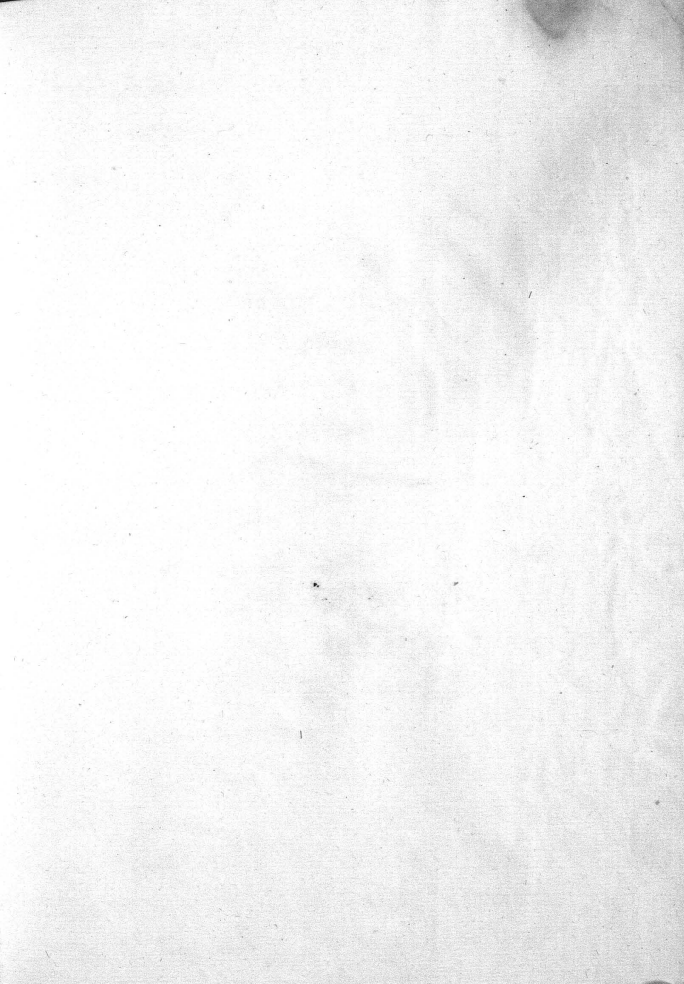
Si de causa Archiepiscopi in id omni cogitatione,
 ac studio incumbendum putavit, ut ea legis pars tolle-
 retur. Itaque Principum Prussiae antea, et Imperatori-
 cis Administrationum animis, oratione permulsi, commo-
 narium in eam rem, accurate, Subtiliterque scriptum
 ipsi Imperatrici reddidit, quod quidem illa ubi aliquandiu
 considerasset, denique est a proposito deterrita. Itaque
 novam per Senatuum etiam, legem tulit. uti Archiepi-
 scopo Mohiloviensi liceret, quoscumque sacerdotes re-
 cessuros

cessarios doceret Catholicorum Saluti, et commodo, eos
 et quibuscumque alienis Civitatibus evocare, atque il-
 lorum iis curare permittere: eidem potestas dabatur, uti
 duos, aut tres pueros Armenios Leopoli indentidem
 mitteret, in Collegio Pontificis Max. erudiendos. Nam
 id quoque eo commentario Archiepiscopus petierat, ut
 Armeniis quoque nostris, qui in Prussia ditione
 sunt, de sacerdotibus tempore prospiceret. Hec tanti
 visa sunt, ut Catholicorum Civitatum omnes Petropoli
 Ministri ad Archiepiscopum gratulatum convenerint.

Hec fere sunt quae Archiepiscopus Petropolites
 sit, annum ibi commoratus. Cum inde revertentem in
 itinere Pius VI. Cardinalem creavit. Quae verisimiliter
 commentariis breviter sumas persequati, haud multo
 nobis Spatio ad scribendum dato, ea uberius
 deinceps, si vita suppeditet, enarrabimus.

Skanowanie i opracowanie graficzne na CD-ROM :

ul. Ostatnia 17

60-102 Poznań

www.digital-center.pl

biuro@digital-center.pl

tel./fax (0-61) 665 82 72

tel./fax (0-61) 665 82 82